БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИ ИЛЕРИ, КАТЫЖЫНАР!

ШЫН

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Тыва область болгаш Кызылхоорай комитеттериниң, ажылчы чоннар депутаттарының область Совединиң органы

1925 чылда үндезилетиврген

1953 август 16 ВОСКРЕСЕНЬЕ № 159 (2841)

ӨРТЭЭ 20 КОП.

БО ХҮНГҮ СОЛУНДА:

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң сессиязының шиитпирлеринге ажылчы чоннар байырлап турар (1 арын).

Областың шөлдеринде (1 арын).

М. Бугалдай.—Агитаторларның чөвүлел хуралы (2 арын).

Номчукчулар бижип тур (2 арын).

Т. Кызыл-оол.—Чаа амыдыралда (2 арын).

Районнар солуннарындан (2 арын)

ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министерствозунда (3 арын).

Д. Шагдыр.—Өвүр районда культура-чырыдыышкын албан черлериниң ажылын экижидер (3 арын).

С. Тушков.— Чамдык школаларның белеткели хожудаашкында (3 арын).

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң V сессиязының түннелдерин болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы эш Г. М. Маленковтуң чугаазын даштыкы чурттарда канчаар көрүп турары (4 арын).

Совет-иран харылзаалар дугайында (4 арын).

А. Я. Вышинскийнин, А. М. Барановскийниң болгаш К. В. Киселёвтуң Нью-Йоркта барганы (4 арын).

Лекция пропагандазының чугула сорулгалары

Бистиң Төрээн чуртувустуң социализмден коммунизмче чоорту шилчилгезиниң үезинде Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязы ажылчы чоннарның коммунистиг кижизидилгезиниң херээ бирги чергениң ужурдузалыын айтып турар. «Капитализмниң артыышкыннарындан, эрги ниитилелдиң хоозун үзелдериндан болгаш хоралыг чаңчылдарындан кижилерниң медерелин арыглаар талазы-биле чугула рольду партияның идеологтуг ажылы ойнаар ужурдуг. Хөй-ниити хүлээлгезин бедии-биле медереп билир чорукту массаларга моон-даа ыкай калбартыры болза, совет патриотизмниң болгаш улустарның найыралының ёзузунга, күрүненің эрге-ажыктарының дугайында сагыш салыышкынның ёзузунга ажылчы чоннарны кижизидер, совет кижилерниң эң эки шынарларын — бистиң херээвистиң тиилээринге бүзүрелди, кандыг-даа бергелерни ажып тиилээринге белен болгаш ажып тиилеп билир чорукту калбартыр херек»—деп партияның XIX съездизинге эш Г. М. Маленков чугаалаан.

Чоокта чаа бистиң чуртувустуң коммунистери, бүгү ажылчы чоннары болгаш бүгү депшилгелиг кижи төрелгетен Совет Эвилелиниң алдарлыг Коммунистиг партиязының 50 чыл болганын байырлап эрттирген. Коммунизм тудукчулары Коммунистиг партияның эрткен төөгүлүг оруун—маадырлыг демиселдиң болгаш кызымаккай тургузукчу күш-ажылдың оруун, партияның идеологтуг, организастыг, тактиктиг болгаш теоретиктиг үндезиннерин ханы билир болурунга улуг хандыкшылдыын, төрээн ленинчи-сталинчы партиязынга изиг ынакшылдыын илереткен.

Ол бүгү-биле холбаштыр ажылчы чоннарның ортузунга лекция пропагандазын күштелдирери негетинип турар. Ол сорулганы боттандырары дээш демисешпишаан, политиктиг болгаш эртем билиг нептередир ниитилелдиң область салбыры, партия райкомнарының, хооркомунуң чанында илеткелчилер бөлүктери, областың лекция бюрозу боттарының ажыл-чорудулгазын сөөлгү үеде элээн экижиткен. Областың ажылчы чоннарынга СЭКП Уставының, ССРЭ-ниң хөгжүлдезиниң бешки беш чыл планының, социализмниң экономиктиг кол хоойлузунуң, социализмден коммунизмче шилчииринге кол чугула байдалдарның дугайында болгаш өске-даа лекциялар номчутунган.

Культура бажыннарынга болгаш клубтарга, бүдүрүлге болгаш албан черлеринге, колхозтарга болгаш МТС-терге партия төөгүзү, философия, экономика, көдээ ажыл-агый, улустар аразының байдалы, педагогика, медицина, литература болгаш өске-даа темаларга лекцияларны база номчаан. Бо чылдың эрткен айларында үгле политиктиг болгаш эртем билиглер нептередир ниитилелдиң область салбырының кежигүннери база областың лекция бюрозунуң лекторлары безин 2500 ажыг лекциялар номчаан.

Ынчалза-даа, лекция пропагандазының деннелиниң дугайын үгле номчутунган лекциялар саны-биле көрүп болбас. Чугула сорулга болза, лекцияларның идеялыг болгаш эртемниг деннелин бедидери, тематиканы бүгү талалыг калбартыры, лекция пропагандазынга Совет Эвилелиниң политиктиг, ажыл-агый амыдыралының бүгү талаларын хаара тудары болур. Бо талазы-биле илеткелчилер бөлүктери, ниитилелдиң область салбыры, лекция бюрозу хөй четпестерлиг.

Тыва — кол нуруузунда көдээ ажыл-агый колдаан область. Көдээ ажыл-агый билиглерин пропагандалары ынчангаш чугула ужур-дузалыг. Ындыг турбужа, ниитилелдиң болгаш лекция бюрозунуң илеткелчилери эрткен чеди айлар иштинде көдээ ажыл-агый айтырыгларының талазы-биле үгле 350 хире лекция номчаан, оон хөй кезии «Көдээ ажыл-агый артелиниң Уставы—колхозчу амыдыралдың кол хоойлузу» деп тема болур.

Делегей байдалының дугайында лекциялар номчутунуп турза-даа, оларның иштинде буржуаз идеологияның реаксылыг чоруун сойгалап илередип турар лекция чок, колоний болгаш хамаарылгалыг чурттарда улустарның национал-хосталгалыг шимчээшкининиң, демократтыг лагерьниң чурттарының чедиишкиннеричиг дугайында лекциялар кончуг ховар.

Бойдус эртеминиң билиглериниң, литератураның болгаш уран-чүүлдүн пропагандазы багай чоруп турар. Шажын-чүдүлгеге, эргиниң артыышкыннарынга улур пропаганда кончуг кижикак. Областың лектор активи ол айтырыглардан хоорлуп турар. Тываның төөгүзүнүң, бойдузунуң дугайында, оон экономика, культура хөгжүлдезиниң, тыва улустуң чечен чоглалының дугайында лекциялар кончуг эвээш номчутунуп турар.

Обласка лекция пропагандазын шиитпирлиг экижидеринге чүүн-даа мурнунда амыдыралга чугула, амгы үениң сорулгаларының негеп турары лекцияларның тематиказын дыка калбартыры, оларның утка-шынарын бедидери эргежок чугула.

1953 чылда Күрүне бюджединин дугайында ССР Эвилелиниң Дээди Совединиң бешки сессиязының шиитпирлерин болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы эш Г. М. Маленковтуң сессияга чугаазын совет улус улуг деткиишкин-биле уткаан. Советтер чуртунуң ажыл-агый болгаш культура талазы-биле кайгамчык улуг чедип алыышкыннары, Совет Эвилелиниң даштыкы политика талазы-биле чедиишкиннери совет улустуң үүрктерин бодунуң социалистиг Төрээн чурту дээш улам улуг чоргаарал-биле долдуруп, төрээн Коммунистиг партияга болгаш Совет чазакка ышакшылдыын күштелдирип турар.

Областың лектор активиниң бирги чергениң сорулгазы—Совет Эвилелиниң күчү-шыдалының өзүлдезин, бистиң чуртувустуң ажылчы чоннарының амыдыралының материалдыг болгаш культуралыг деннелиниң чайгылыш чок өзүлдезин, Совет чазактың дайын кыпсыкчыларының планын бууразшкынга таварыштырып турар тайбынга ынакшылдыг даштыкы политиказын лекция пропагандазынга тода көргүзери болур.

Оон-биле кады көдээ ажыл-агый, бойдус эртеми, идеологтуг кижизидилге талазы-биле пропаганданы оны-за күштелдирер херек. Коммунизм дээш демиселге улуг шимчедикчи күш—ССРЭ-ниң улустарының бузулбас найыралының дугайында пропаганда кончуг чугула ужур-дузалыг. Лекция пропагандазын чогуур деннелинге тургузар төлээде, анаа партийжи удуртулганы күштелдирер, райкомнарның, хооркомнуң илеткелчилер бөлүктериниң ажылы планныг, организастыг, бедик деннелдиг болурун чедип алыр, ниитилелдиң область салбырының болгаш областың лекция бюрозунуң чанында тематика секцияларының ажылын экижидер херек.

Лекция пропагандазын күштелдирер, оон идеялыг болгаш эртемниг деннелин бедидер чорук Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының, Совет чазактың бистиң чуртувустуң улустарының мурнунга салган төөгүлүг сорулгаларын боттандырарынга дузалаар.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң сессиязының шиитпирлеринге ажылчы чоннар байырлап турар

Төрээн Коммунистиг партия дээш чоргаарал

БАКУ. ССРЭ-ниң Дээди Совединиң бешки сессиязының шиитпирлерин, эш Г. М. Маленковтуң чугаазын азербайджан суурларның ажылышчилери улуг идепкейлиг чугаалажып көрүп турар

Зангеланский районнуң Молотов аттыг колхозунуң бригадири Ю. Нуриевтин чугаалааны:

— Бүгү-ле үүлдерни кижиге ажыктыг кылып турар төрээн Коммунистиг партия дээш, Совет чазак дээш чоргаарал-биле үүрктер долдунган. Массалыг хереглелдиң үүлдериниң бүдүрүлгезин дыка улгатырар, чоокку ийи—үш чылдарның дургузунда чонга аъш-чемниң болгаш чиик үлетпүрге чиг-эттиң элбекшилин тургузар деп чаа канчаар-даа аажок улуг сорулгалар совет улустуң мурнунда тургустунган. Бис, хөвенчилер, пөсгер бүдүрүлгезинге улам хөй чиг-этти чуртка бээривисти аазап тур бис. Гектар бүрүзүнден 50—50 центнер хөвенни—бешки беш чыл планының сөөлгү чылынга планнатынгыңдан ийи катап хөйну дужаарын мээн бригадамның кежигүннери хүлээнип турар.

Пушкинский районнуң Тельман аттыг колхозунуң звено удуртукчузу Г. Акперова мынча дээн:

— Коммунистиг партияның, Совет чазактың иштики болгаш даштыкы политиказын колхозчулар чүүлдүгзүнүп деткип турарлар. Ол политика бүгү совет кижилериниң тура-соруун илередип турар. Дүжүттүг чорукту улам экижидер болгаш мал ажылын хөгжүдер делгем аргаларны биске, колхозчуларга тургузуп берип турар. Көдээ ажыл-агый үндүрүүнүн дугайында чаа Хоойлу колхозтарны улам быжыглаарынга, колхозчуларның орулгаларын бедидеринге дузалаар.

(СЭТА).

Бирги сорттуң продукциязын улам хөйну кылып үндүрер

КИШИНЕВ. ССРЭ-ниң Дээди Совединиң бешки сессиязының шиитпирлериниң дүгайында беседаларны Молдавияның бүдүрүлгелеринде болгаш колхозтарында муң-муң агитаторлар чорудуп турарлар.

Кишинёвтуң ук-хеп фабриказынга дааранылга цехинге беседа үезинде Мария Курносова мынча деп чугаалаан:

— Калбак хереглелдиң үүлдериниң бүдүрүлгези бистиң чуртувуста чыл келген тудум улам өзүп турар. Ол бистиң фабрикавыстың чижээнден көскү. Эрткен чыл-биле деннээрге, ам бис уктарны барык 20 хуу, ак хепти—44 хуу хөйну ажылдап кылып турар бис. 1953 чылда Күрүне бюджеди чиик үлетпүрүү улам ыңай хөгжүдеринге чугула үүлдерни тургузуп турар. Бистиң сорулгавыс — күжениишкинни ийи дапкыр улгатырары, бирги сорттуг продукцияны улам хөй бүдүрүп үндүрери болур.

Идик фабрикаларынга, алгы заводтарынга болгаш чиик үлетпүрүүн өске-даа бүдүрүлгелеринге чоруп турган беседалар үезинде ажылчынар продукцияның шынарын экижидери-биле, оон кааталгазын чарашчыдары-биле холбашкан саналдарны киирип турганнар.

Молдавияның суурларының ажылышчилери сессияның шиитпирлери-биле улуг сонуургал-биле танышып турарлар.

(СЭТА).

Партия биле чазактың сагыш салыышкынының чаа илерээшкини

ЧЕБОКСАРЫ. ССРЭ-ниң Дээди Совединиң бешки сессиязының шиитпирлеринге Чувашияның ажылчы чоннары сеткилдин улуг ханыгыышкыны-биле ужурашканнар. Сессияның материалдарының, Совет чазактың баштыны эш Г. М. Маленковтуң чугаазының коллективтиг номчулгаларын, беседаларны агитаторлар бүдүрүлгелерде, албан черлеринде, колхозтарда чорудуп турарлар.

Республиканың колхозчу тараачылары сессияның шиитпирлеринге база изиг байырлап турарлар.

—Көдээ ажыл-агыйның улам ынайгы көдүрлүүшкүнүнүн талазы-биле партияның болгаш чазактың хемчеглери көдээ ажыл-агый продукциязының бүдүрүлгезин улгатырарының чаа аргаларын ажыдып турар. Чоокку ийи-үш чылдарның дургузунда бис тараа культураларының дүжүдүн гектардан 30 центнер чедирип, сүттүг малдың продуктулуун оон-даа артык көдүрер бис.

Чувашияның тараажылары ажаап алыышкын ажылдарының темпилерин дүргедедип, тараа дужаарының талазы-биле күрүне мурнунга боттарының онаалдаларын хуусаа бетинде күүседип, күзүн тарыыр культураларның тарылгазын калбартып турарлар.

(СЭТА).

Тыванның ажылчы чоннарының улуг өөрүшкүзү

Бистиң областың ажылчы чоннары ССРЭ-ниң Дээди Совединиң бешки сессиязының төөгүлүг шиитпирлерин, ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы эш Георгий Максимилианович Маленковтуң чугаазын таныжарын үргүлчүлеп турар. Хуралдар бүрүзү улуг өөрүп четириишкинни, бедик патриотчу көдүрлүүшкүнү болдуруп турар.

Кызылдың аъш-чем комбинадының ажылчыннарының болгаш албан-хаакчыттарының хуралы улуг сорук кириишкинниг эрткен. Комсомолчу аныяктар бригадазының бригадири, стахановчу эш Скрипальченко хуралга мынча дээн:

—Коммунистиг партия, Совет чазак улустар дугайында эң улуг сагыш салыышкынны иледерип турар. Эш Г. М. Маленков бодунуң чугаазынга «улустуң хереглелиниң үүлдерин бүдүрер херекти шынгыыладыр, чиик болгаш аар үлетпүрлерни улам дүрген хөгжүдер» деп сорулганы салган. Анаа холбаштыр бүдүрүлге планының сан көргүзүглерин доктаамал күүседирин, хлеб болгаш өске-даа аъш-чемни үгле кончуг эки шынарлыг кылдыр бээривисти хүлээнип тур бис.

* * *

Шагаан-Арыг МТС-тиң механизаторлары эш Маленковтуң чугаазыбиле танышкаш, бедиткен хүлээлгелерни алган. «Хожудап турар районнарда болгаш колхозтарда көдээ ажыл-агыйның сандаргай чоруун кыска хуусаада чок кылыры, колхозтарның ниитиниң ажылының улам сайзыраашкынын болгаш быжыгыышкынын хандырары база анаа үндезилээш колхозчуларның күш-хүнүнге акша, тараа болгаш өске-даа продуктуларны бээрин дыка көвүдедири бистиң эң чугула хүлээлгевис болур» деп Георгий Максимилианович Маленков чугула сорулганы салган.

—Ол сорулганы чедиишкинниг күүседиринге эң улуг роль көдээ ажыл-агыйның механизаторларынга, МТС-тиң ажылдакчыларынга онаажыр. Ынчангаш бис колхозчу ховуларга улгаткан энергия-биле ажылдаар бис,—деп ол МТС-тиң механизаторлары сөзүн бергеннер.

* * *

Тожу районда үлетпүр комбинадының коллективи бирги чартык чылдың планын ажыр күүседеш, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң V сессиязының шиитпирлеринге, эш Г. М. Маленковтуң чугаазынга харыы кылдыр бүдүрүлгениң ажылын улам бедидер, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн өстүрер болгаш продукцияның бот-үнезин чиигедир, 1953 чылдың планын хуусаа бетинде күүседир дээш демисежип турар.

Ленинград Невский проспект кудумчу.
Чуруу П. Федоровтуу. (СЭТА-ның фотохрониказы).

Эш М. Ф. Шкирятовту Ленин ордени-биле шаннаар дугайында

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң ЧАРЛЫЫ

М. Ф. Шкирятовтуң төрүүнүнгеннен бээр чеден хар хар-лааны-биле чергелештир, Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының болгаш Совет күрүненің мурнунга оон ачы-хавыяазын демдеглевишаан, эш Матвей Федорович Шкирятовту Ленин ордени-биле шаннаар.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы
К. ВОРОШИЛОВ.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Секретары
Н. ПЕГОВ.

Москва, Кремль.
1953 чылдың август 14.

Областың шөлдеринде

Баштайгы тарааны күрүнеге

БАЙ-ХААК. (Телефон-биле). Таңды районнуң дүжүт ажаап алыышкынының мурнакчы колхозтары бышкан тараазын үгле кезип, бастырып ап турар эвес, харын күрүнеге дужаап турар. Август 10-нуң түннелинден алырга:

Сталин аттыг көдээ ажыл-агый артели бо чылын кезип алза чогуур бүгү дүжүдүнүн 23,7 хуузун кестирип, бастырып алган. База күрүнеге дужааза чогуур тараа планының 3,1 хуузун дужааган.

«Кызыл партизан» колхоз бүгү тараазының 13 хуузун кезип бастырган болгаш күрүнеге дужаар тараа планының 7 хуузун дужаапкан.

Кара-Булунда Калинин аттыг көдээ ажыл-агый артели бүгү тараазының 10 хуузун кезип, бастырбышаан, күрүнеге тараа дужаар планының 7 хуузун, «Революцияның чалбыыжы» колхоз тараазын бышканнап кезип, бастырбышаан, бо чылын күрүнеге дужааза чогуур тараа планының 25,7 хуузун дужаап, бо талазы-биле районда мурнакчы болуп турар. Ол ышкаш Ленин аттыг көдээ ажыл-агый артели тараазын бышканнап кезип, бастырбышаан, тараа дужаарының күрүне планын база-ла эрестиг күүседип турар.

Тараа кезилдезинде

ҚЫЗЫЛ-МАЖАЛЫҚ. (Телефон-биле). Барыын-Хемчик районнуң Хөнделенде Ворошилов аттыг колхозтуң колхозчулары 12 кижи хол кадыыры-биле тарааны бышканнап кезип кирген. Улуг-Аянгатыда «Комсомол 30 чыл ою» колхозтуң колхозчулары 50 гектар хире баштай бышкан тараазын комбайн-биле, Шекпээрде «Красный пахарь» көдээ ажыл-агый артелиниң 100 гектар хире баштай бышкан тараазын 2 комбайн-биле, ол ышкаш Барлыкта «Большевик» колхоз тараазын бышканнап кезип кирипкен.

Комбайнёрларның кызымак ажылы

Кызылдың көдээ районунуң Чедерде «Тиилелге» колхоз тараазын август 5-те «Сталинец—6» деп комбайн-биле кезип киргеш, 48 гектарның тараазын кезип, бастырып алган. Комбайнёр Ондар Доржу хүнде 10 гектар черниң тараазын кестирер планныг тургаш, хүнде 13 гектарның тараазын чидириг чокка кестирип ап, хүннүн нормазын 130 хуу чедир күүседип турар. Ол ышкаш эш Лагбага удурткан хову бригадазы онза кызымаа-биле ажылдап турар.

«Черби» колхоз 20 гектарның тараазын бышканнап кескен болгаш бастырып алган. Ол ышкаш Ээрбекте «ТАРН 12 дугаар улуг хуралы» колхоз бышканнап кескен, 10 гектар тараазының баштай бастырып алган дүжүдүн күрүнеге хей-аттыы-биле дужааганнар.

Бригада планын күүседеткен

ҚЫЗЫЛ-МАЖАЛЫҚ. (Телефон-биле). Барыын-Хемчик районнуң кызыл туктуг «Красный пахарь» колхозтуң эш Өткек-оолга удурткан 34 кижилиг бригадазы бо чылын 835 тонна сиген кезер планныг тургаш, август 11-де 985 тоннаны кезип, планын эрестиг күүседеткен. Ынчангаш эш Өткек-оолга удурткан «Красный пахарь» колхозтуң сиген бригадазы районнуң иштинге бир дугаар черни эзлеп, мурнакчы болганы дээш партия райкомунуң болгаш райкүүскомнуң шилчиир кызыл тугун тывыскан.

Культура бригадазы

ШАГААН-АРЫГ. (Телефон-биле). Шагаан-Арыг хоорайның А. Матросов аттыг культура бажыңының бот-тывынгыр уран-чүүл киржикчилери 7 кижи, комсомол райкомунуң секретары эш Шивиттин удуртулгазы-биле районнуң Жданов, Калинин, Димитров, Мичурин болгаш Ленин аттыг колхозтарынче бир көжер кинолуг үнүпкен.

Ол бригада үгле колхозтарның төптеринге эвес, харын оларның чер-черде хову турлагларын эргилдир кино, концерт, база янзы-бүрү уран-чүүлдүн көргүзүглерин колхозчуларга көргүзер. Ол ышкаш хана солунуң, агитхуудустарны, база солун номчулгазы, лекция болгаш беседа чорудар.

Агитаторларның чөвүлел хуралы

Барыын-Хемчик районнуң Кызыл-Мажалык суурга районнуң агитаторларының чөвүлел хуралы болуп эрткен. Аңаа тараа ажаап алыышкынынга болгаш күрүнеге тараа дужаалгазының үезинде агитация-массалыг ажылдың сорулгаларының дугайында СЭКП райкомунуң секретары эш Аракчаа илеткел кылган.

Коммунистиг партияның болгаш Совет чазактың чурттуң мурнунга салып турар сорулгаларын, партияның XIX съездизиниң төөгүлүг шиитпирлерин база Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының июль пленумунуң доктаалын амыдыралга боттандырарынга, оларны ажылчы чоннарның мээ-медерелинге сиңиреринге, тарааны чидириг чокка, чогуур өйүнде ажаап алырынга агитация-массалыг ажылдарның ужурдузазын илеткелчи демдеглээн.

Агитколлективтерниң ажылын удуртур, ону үргүлчү контрольдаар талазы-биле Эрги-Барлыкта «Большевик», Шекпээрде «Красный пахарь» колхозтарда партия эге организациялары элээн эки ажылдап турарын чөвүлел хурал демдеглээн. «Большевик» колхозта агитколлектив 22 агитаторларлыг. Оон удуртукчузу эш С. Конзай-оол сиген кезилдезинин үезинде агитаторларның дуржулга солчурунуң болгаш практиктиг дуза чедирериниң 4 семинарын организастаан. Оон түннелинде агитаторлар К. Очур, Серээ олар чон ортузунга макталды чедип ап, агитация-массалыг ажылдарны чорударынга мергежий бергеннер.

Оон-биле кады ажылчы чоннар ортузунга агитация-массалыг ажылды улам бедик деңнелге тургузарын чамдык партия эге организациялары чедип албаанын, СЭКП райкомунуң пропаганда болгаш агитация килдизи (эргелекчизи эш Мижит-Доржу) удуртулганы кошкак чорудуп турарын чөвүлел хурал демдеглээн.

Чер-чер Советтеринге соңгулдалар эрткен сөөлүнде дыка хөй агитколлективтер боттарының ажылын сулаттаннар. Ылаңгыя «Ленин оруу», «Победа», «Комсомол 30 чыл ою» болгаш Ворошилов аттыг колхозтарда агитколлективтер партия эге организацияларының доктаамал удуртулгазындан дашкаарлааннар. Ында агитаторларның чөвүлел хуралдары, семинары үр үелер иштинде чыылбаан, көргүзүг самбыралары, хүндүлел самбыралары, хана солуннар болгаш өске-даа көскү агитация сула байдалда. «Ленин оруу» колхозта агитаторлар Допсан, Чаковай, Кижей, «Победа» колхозта—Доржу, Чарык-Карак, Рымор, «Комсомол 30 чыл ою» колхозта—Өлчей, Авыда, Чамзыт-оол олар ажылчы чоннуң ортузунга беседалар, солун номчулгалары кылбайн турар.

Беседалар, солун номчулгалары кылып тура, чамдык агитаторлар ук чүүлдерни районнуң, колхозтуң амыдыралы-биле холбаштырбас, билдингир кылдыр тайылбырлавас болуп турар.

«Большевик» колхозта партия эге организациязы агитколлективтиң ажылын удуртуп турза-даа, бо айтырыг талазы-биле үндүрген шиитпирлериниң күүселдезин хынавас, түннел чок артар таварылгалар бар деп ында агитколлектив удуртукчузу эш С. Конзай-оол демдеглээн. СЭКП райкомунуң пропаганда болгаш агитация килдизи, оон ажылдакчылары эштер Мижит-Доржу, Шойдан олар агитколлективке барбайн, практиктиг дуза чедирбейн, боттары чон ортузунга илеткелдер, беседалар, кылбайн, чүгле медээ негээри-биле кызыгаарлатынып турарын ол чугаалаан.

«Барлык» совхозта агитатор эш Седен бодунуң саналынга ында партия эге организациязы агитация-массалыг ажылды багай удуртуп, агитаторларның чөвүлел хуралдарын, билиг бедидилгезин организаставайн турарын айыткан. Бо чылын совхоз планныг онаалгаларны күүсетпээн, сиген кезилдези кончуг куду деңнелдиг болуп турар. Совхозтуң директору эш Казанцев ажылды сегидериниң, агитация-массалыг ажылды күштелдериниң улуу, харын үргүлчү арагалап турда, партия эге организациязы шынгыы хемчег албайн турарын ол шүгүмчүлээн.

Районнуң культура-чырыдыышкын килдизи, кинофикациязы, кадык камгалал килдизи, көдээ ажыл-агый болгаш белеткелдер эргелели ажылчы чоннар ортузунга боттарынга хамаарышкан лекциялар, беседалар чорударын херекке албайн турар деп «Ленин оруу» колхозта агитатор эш Күдерек саналдаан. Чаа кинолар, агиткультбригадалар колхозтарга ховар барып турарын ол база шүгүмчүлээн.

Ол ышкаш санал берген агитаторлар эштер Севил, Агбаан, Кенден олар районнуң иштинде агитация-массалыг ажылдарда улуг четпестерни илередип, оларны узуткаар талазы-биле тодаргай хемчеглерни айытканнар. Көскү агитацияның, хана солуну, агитхуудустар үндүреринин тускай формалары районда чогун, ол үүлдерни хамаарышкан организациялар хандырып бээрин чөвүлел хуралдың киржикчилери негээн.

М. БУГАЛДАЙ.

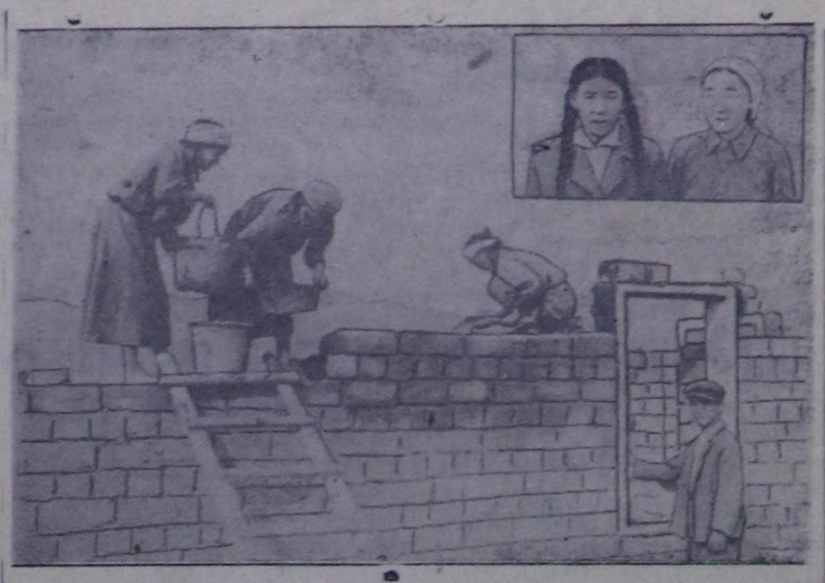

Чаа-Хөл районнуң Сталин аттыг колхозунда хөй чуртталга бажыннарының тудуушкунун чорудуп турар. Тудугжулар бригадазы саман-биле 6 чуртталга бажыннарын туткан.

Чурукта: Тудугжулар саман бажың тудуунда. Үстүнде дөрбелчин иштинде (солагай талазындан оң талазынче) нормазын 120—140 хуу күүседип турар эштер Хавак болгаш Сиириннмаа.

Чуруу **С. Феоктистовтуу.**

Колхозтуң тудуг бригадазы

Кызыл көдээ районнуң Көк-Тей сумузунда «Совет Тыва» колхозтуң тудуг бригадазы организастыг ажылдап турар. Бригаданың составында 84 кижи. Оон иштинде хөрээженнер 50 кижи, 20 аът, 10 терге, доктаамал ажылдап турар. Бригаданың кежигүннери ажылдың тус-тус адырларында эки ажылдап турар болгаш боттарының аразында социалистиг чарышты калбарткан.

Бригада чоокку хүннерге чедир 9 чуртталга бажының, 2 бүдүрүлге тудуун, оон иштинде электростанциязының тудуун шуут дооскан. 80 баш инек кирер 1 кажааны, 80 баш бызаа турар 1 кажааны саман-биле кылган, база узуну 30 метр, дооразы 10 метр саман-биле кылган дагаа кажаазын крышалап дооскан. Эрткен чылын шала туткан 16 чуртталга бажыннарының соңга, хаалгаларын кылып эгелей берген.

Колхозтуң чазаныр черин тускай тургускан, ында чаак, рама, хаалга болгаш өске-даа үүлдерни белеткеп бүдүрүп үндүрүп турар, олар колхозчуларның бажың иштинге хереглээр стол, сандай, шкаф үүлдерин чагыг ёзугаар кылып берип турар. Күш-ажылды шын организастап, социалистиг чарышты калбарткаының түннелинде бригадада мурнакчыларның саны өзүп, хүнде 60 вагон метр манза дилер тургаш, эштер Одуян, Шоожун олар 80—85 вагон метр манзаны дилип турарлар. Ол ышкаш колхозчу Сиилиңмаа саман звенозунга киргеш, кончуг эрестиг ажылдап, хүнде 400—500 саманны хептеп үндүрүп турар. Ол-ла звенода эштер Сымыя, Каваа олар хүн нормазын 125 хуу күүседип турар. Шак ындыг мурнакчыларның хүрээлери улам калбарып турар.

Коммунист эш Сиилиңмаа агитхуудусту үргүлчү үндүрүп турар, аңаа кирген материалды тудугжулар соңуургал-биле номчуп турарлар.

А. КҮНГААЖЫК.

Дөрт районнарның комбайнёрларының чөвүлел хуралы

Чоокта чаа Чөөн-Хемчик, Сүт-Хөл, Барыын-Хемчик болаш Бай-Тайга районнарының МТС-териниң комбайнёрларының чөвүлел хуралы Чаа-ана хоорайга болуп эрткен. Аңаа тараа ажаап алыышкыны болгаш комбайнёрларның сорулгаларының дугайында областың көдээ ажыл-агый болгаш белеткелдер эргелелиниң начальниги эш Дадар-оол илеткел кылган.

Бо талазы-биле айтырыгга хамаарыштыр «Барлык» совхозтуң механиги эш Корниченко, Кызыл-Мажалык МТС-тиң механиги эш Каков, Сүт-Хөл МТС-тиң комбайнёру эш Казулин болгаш оон-даа өскелер боттарының саналын бергилээннер.

Санал берип, чуве чугаалаан механизаторлар областың болгаш районнарның көдээ ажыл-агый болгаш белеткелдер эргелелериниң ажылында улуг четпестерни шыңгыы шүгүмчүлеп илеретпишаан, чогуур негелделерни көдээ ажыл-агый органнарының мурнунга салганнар.

Комбайнёрлар областың көдээ ажыл-агый ажылдакчыларынга, бүгү механизаторларга кыйгырыгны хүлээп алган.

Д. ОДАҢ-ООЛ.

РАЙОННАР СОЛУННАРЫНДАН

КОЛХОЗ БҮДҮРҮЛГЕЗИНДЕ. «Партияның XIX съездизи» көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчу ишчилери төрээн колхозунуң бүдүрүлгелеринде кызымаккайын илередип турар.

Бызанчы Дондук часкы тарылга эрткенинден бээр безин эрги болгаш чаа 15 тергелерни кылып дооскан. Ол ышкаш Наңмай ирей 50 хомуттарны септеп, 12 чаа седёлкаларны кылбышаан, 30 үүгеннерни өрүп баглаан.

Колхозтуң мергежилдиг бызанчызы Базыр бо чылын 100 шанакты чазаарын, 100 дуганы ээп кылырын хүлээнген, ам ол үүлдериниң деңкезиин кылгаш дужаап берген. 1950 чылда организастатынган туйбу бүдүрүлгези чыл бүрү-ле он-он муң эки шынарлыг туйбуну берип турар. Болбай-оолдуң удуртканы ол бүдүрүлгеде күш-ажылдын чуруму багай эвес тургустунган.

Бүдүрүлге ажылынга шупту колхозчуларны кириштирер, бичии уругларны культуралыг өстүрер сорулга-биле организастааны колхоз яслизи (эргелекчизи Биче-кыс) эки ажылдап турар. Мооң уламындан ногаа ажылында 32 кижилиг хөрээженнер бригадазы мактатырып, туйбу бүдүрүлгезинде база өске-даа ажылдарда хөрээженнер мурнакчы киржип турар.

«Кызыл-тук».

* * *

ФЕРМАНЫҢ ОРУЛГАЛЫГ БОЛУРУНГА

Калинин аттыг көдээ ажыл-агый артелиниң сүт-бараан фермазы Тес-Хем районнуң өске колхозтарынынындан эки ажылдап турар. Малдың кышкы турлаанда багай эвес деритинген кажаалардан аңыда часкы, чайгы болгаш күскү хонаштарда ферманың хандырылгазы таарымчалыг кылдынган.

Колхозтуң бүдүрүлге планында көрдүнгени ёзугаар ферма үүгле чылдың азы кварталдың эвес, харын ай санында планныг, орулга күүселдези дээш колхозчу малчын бүрүзү чүткүлдүг ажылдап турар. Миндирьяның эргелекчилер турары ол фермаың саанчылары Данчынмаа, Хавыы олар мурнукузундан сөөлгү беш хонукта 74 литр хөй сүттү тус бүрү саап алганнар, а Доктугу, Натпит олар оон-даа бедик көргүзүглерлиг болган.

Кол продукт саржагдан аңыда аржы, быштак, өске-даа янзы бүрү чемнерни ферма кылып үндүрүп турар. Ферманың культуразы база-ла багай эвес тургустунган, ажыл улам экижип турар.

«Бурунгаар».

Ийиги кварталда. Барыын-Хемчик райпозунуң баштаар черинин чоокта чаа болган хуралынга садыг организацияларының социалистиг чарыжының түннелин көрген. Совет садыгның культуразы дээш, оон чон мурнунга бараан болур хүлээлгезин аксеткилдиг боттандырары дээш могаг чок демиселчилер райпонуң шугумунда эвээш эвес илереп турар.

Бо чылдың ийиги кварталында бараан саарылгазының планын ажыл-агый магазини (эргелекчизи эш Зоркина) 123 хуу, МТС-те магазин (эргелекчизи эш Сара) — 108 хуу, «Комсомол 30 чыл ою» колхозта магазин (эргелекчизи эш Термэсов)—131 хуу күүсеткен. Ол ышкаш райпонуң төп бараан склады (эргелекчизи эш Теников) магазиннерге бараан хуваап сайгарарын база-ла эки хандырган.

«Чаа амыдырал».

* * *

КӨЖЕР ЧЕДИ БИБЛИОТЕКАЛАР. Бисте кырганнарның болгаш аныяктарның-даа, хөрээженнерниң болгаш бичии уругларның-даа номга ынакшылы улам-на бедип, а номчулга бажыннары болгаш библиотекалар база калбарып турар.

Таңды районнуң төп библиотеказы колхозтарда, суурларда библиотекаларның ажылын экижидиринге дузалашпышаан, бо чылын 7 кезек көжер библиотекалар организастап үндүрген.

Ниитиниң малынга чем белеткээри, элбекшилдиг дүжүттү чидириг чокка ажаап алыры дээш чүткүлдүг ажылдап турар колхозчу ишчилериниң номга соңуургалы калбарган. Оларның чагыгларын көжер библиотекалар дамчыштыр хандырып, чаа-чаа номнарны чедирип турар.

«Коммунист».

* * *

МУРНАКЧЫЛАРНЫ ШАҢНААННЫ. Партияның XIX съездизиниң директиваларында мал ажылының талазы-биле көрдүнген сорулгаларны эрестиг боттандырарынга ак-сеткилдиг малчыннар Чөөн-Хемчик районнуң колхозтарында хөй.

Ленин аттыг колхозтуң чылгычызы М. Баир-оол бодунга быжыглатынган 59 белериниң 50 кулуннарны бүрүн өстүрүп алган. «Октябрь 30 чыл ою» колхозтуң мурнакчы малчыны К. Бегзилдей 53 белериниң 46 кулуннарны камгалап алган.

Областың көдээ ажыл-агый болгаш белеткелдер эргелели ниитиниң малын өстүрериниге ак-сеткилдиг күш-ажылы дээш М. Баир-оолга 1000 рубльдиг, К. Бегзилдейге 500 рубльдиг шаңналдарын тывыскан.

«Ленинчи орук».

НОМЧУКЧУЛАР БИЖИП ТУР

Район библиотеказының тудуу

Бии-Хем районнуң төвү Туран хоорайда район библиотеказының чаа бажының тудуп эгелээн. Культураның чугула одаа болур ол библиотеканың бажының 20 муң том хире ном шыгжаар черлиг, номчулга залдыг, номчукчуларга ном үндүрүп бээр болгаш ном бүрүткээр тус-тус өрээлдерлиг кылдыр тудуп турар.

Библиотеканың тудуун эш Ефлампьевке баштаткан бызанчылар октябрь 1-де доозар деп сорулганы салып алган кончуг шалыпкын ажылдап турарлар.

К. ОЮН.

—⊙—

Солун лекция

Чоокта чаа Балгазында Сталин аттыг санаторийде эмнедип турарларга СЭКП Таңды райкомунуң ажылдакчызы эш В. Кудрин «Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязы—совет улуттуң удуртукчу болгаш башкарыкчы күжү» деп темалыг лекцияны номчаан.

Дыннакчылар лекцияны улуг соңуургал-биле дыннап эрткен болгаш соңуургаан айтырыгларын айтырып ап турганнар.

Моон соңгаар янзы-бүрү темаларга лекциялардан номчуп берип турарын дыннакчылар лекторну дамчыштыр СЭКП Таңды райкомундан дилээннер.

М. КЫЗЫЛ-ООЛ.

—⊙—

Мурнакчы колхозчулар

Сүт-Хөл районнуң Бора-Тайга сумуда «Сталинчы орук» колхозтуң хову бригадазында ам 4 чыл ажылдап турар тараажылар эштер Буянзак, Чыртак тараның чайгы ажаалдазын эки чорудуп турары-биле боттарынга онаашкан участоктарындан 20—30 центнер дүжүттү чылбүрүде ап турарлар.

Бо чылдың тарылгазындан оларга 36 га кызылтас участогун быжыглаан, оон чайгы үеде үнген бок сигенин чулуп аштап, 3 удаа суггарылгазын чөп чорутканы-биле тараанын үнүжү кончуг эки болгаш быжып эгелээн. Ам олар ол участогундан ортумаа-биле 28 центнер эки шынарлыг кызылтасты алыр деп турар.

Эштер Буянзак, Чыртак олар чартык чылда 300—300 ажыл хүннерин ажылдап алган. Тараажылар бригадириң айтыышкынын шевергин күүседип, өске-даа ажылдарга идепкейлиг киржип турар. Оларның аксеткилдиг күш-ажылын колхоз баштаар чери үнелеп көргеш, оларны чыл бүрүде колхозчуларның ниити хуралдарындан шаңнап, мактап келген.

М. ЧАРТАК-ХУНА.

—⊙—

Чер аңдарылгазында мурнакчылар

Чаа-Хөл районнуң Ак-Туругда Ленин аттыг колхозка ажылдап берип турар Чаа-Хөл МТС-тиң № 1 трактор бригадазы (бригадири эш Имежик) келир чылдың дүжүдүнге чер аңдарылгазының планын күүседир дээш эрес шудургу ажылданнар.

Бригада бо чылын 200 га чайгы чер аңдарар планын 207 га кылдыр аңдарып күүсеткен. Механизаторларның иштинде эштер Шир-оол, Дамчак-оол, Дамбаа-Хуурак болгаш оон-даа өскелер хүн нормазын үргүлчү 150—200 хуу чедир күүседип, бригадада калбарган чарыштың мурнакчылары болуп илерээннер.

Олар ам күскү аңгыс чер аңдарылгазынче эгелеп кирген болгаш баштайгы үеде 50 ажыг га черни эки шынарлыг аңдарган. Күскү чер аңдарылгазы чедишкиннии-биле үргүлчүлеп турар.

А. ТАРААЧЫ.

ЧАА АМЫДЫРАЛДА

РАССКАЗ

Калбак аргаларлыг, чалым туругларлыг, сырый ыыштыг, дунааргай эзимнерлиг бедик сын шак ынаар, чиге бүрүнгаар шөйлүп чоруй барган. Шак оон узун чинге хем баткаш, карак четпес дүдүскөктиг-шынаага чедир агып баткан.

Ол хемниң кыдыында чаа суур. Чаңгыс-аай хевир-биле туткулаан бажыннар суурнуң кудумчуларының ол-бо талаларын каастаан. Крышазын ногаан будуктуг демир-биле шаккан бажын. Ында колхозтуң мурнакчы чазаныкчызы Шарапай ашактың өг-бүлези чурттап турар.

Сумкалар туткулаан ийи бичии оолдар боттарының өрээлинче кире бергеннер. Шарапайның оолдары Буян, Мангыр олар колхозта чеди чыл школазының дөрткү клазында өөренип турарлар. Буян, Мангырдан бир хар биче болза-даа оон черле бичелевес, билбес кижи көргеш, кайызы-даа чажыттар, азы ийистердир деп көрүп болур. Шарапайның кадайы Маңмаа хөй уругларның иези, хөй уругларны өстүрүп доруктургган дээш Совет чазактан аңаа «Маадыр ие» атты тывыскан. Маңмааның демги биче оолдарындан өскелери Кара-кыс Кызылдың тыва ортумак школазының тоску клазында, оон улуу башкының өөредилге черин доозуп алгаш башкылай берген, бир оглу Москвада ветеринар институдунуң студентизи, бир уруу район эмнелгезинде фельдшер-акушерка. Оон өскелери тускай ажыл-агыйлыг колхозчулар апаргылаан.

—Мындыг эрте келбес улус болгай силер, кичээлиңер доосту бергени ол бе?—деп, чем кылыр өрээлде Маңмаа кадай оолдарындан айтырган.

—Доосту берди, авай.

—Кайы мырынай өөредилгенер дооступ, чайгы дыштанылга эгелээр бе?

—Чок, чок үүгле өөренири доозулган, ам күрүне экзаменнери эгелээр. Оларны эки, кончуг эки дужаар дээш шынгыы катаптаашкын кылыры арткан.

—Хеп чуп, бажың шалазы аштап турумда орайтай бергенин билбейн барып тур мен, оон кадында дагаалар, хаван оолдары даштын кажаа иштинче кире бергеннер, дүүн тараан ногааларны саза базып каптар часканнар. Кажааның ойбак черлерин дуглааш, чоокта доостум.

Ыя аразында Шарапай холунда чазаныр хереклелдерлиг хааржаан тудуп алган кирип келген.

—Кудумчуга кылаштап олурумда аныяк уруг менээ чагаа сунупкаш, баарды, күжүрлерим.

Маңмаа печкадан саргартыр быжа берген чаагай чыттыг изиг булкаларны ужулбушаан, хүлүмзүреп чугаалаан:

—Бо ашак ам мырынай уругларбиле чагаалажып турар апарган бе?

—Чок, чок аан кадай, биске солуннар, чагаалар эккеп берип турар уругну канчап билбес апарган сен,—деп чагаазын карманындан ужулбушаан, уламчылаан:

—Москвада өөренип турар акыңарның чагаазы хире-дир, оолдарым. Оолдар ону алгаш, өөрүшкүлүг чаза бергеннер, өг ишти столду долгандыр олурупкан, чагааны Буян дыннадыр номчаан.

«Экии ачам, авам базы дукмаларым!

Силерге хамыктың мурнунда москвачы изиг байыр чедирдим! Мангыр биле Буянның чоруткан чагаазы беш хонгаш дораан келди. Төрээн чуртувустуң найсылалы Москвага өөренип, чурттаарга дыкала эки-дир. Москвада хүн-бүрү хөй-хөй каът бажыннар тургустунуп турар. Бо чыл—өөредилгемни доозарымның чылы, мээң күзелим маңаа артып калгаш, көдээ ажыл-агыйның Тимирязев аттыг академиязын доозуп алыр күзелдиг мен»... деп, чагаа ынчаар эгелээн.

Өгнүң ишти столга чемненип олурупкан.

Маңмааның кылган чеми амданыг эки-даа. Оон чем кылып, бажың иштин таарыштыр эдеринге суурнуң кижи эмчизи Маргарита Сергеевна дузалап, ону өөреткен.

Төп черден келген чагаада бижитинген үүлдерни өгнүң ишти кичээнгейлиг дыннаан. Оолдар чугаалажы бергеннер:

—Он классты доозуп алгаш, акым ышкаш, дээди өөредилге черинге өөренир мен.

—Мен база—дээш Буян стол дужунда ханада азып жаан чурт чуруунда Москваже айыткан.

Маңмаа аяанче борбак ак чигирни шыыладыр кагбышаан:

—Күзелиңер бүтпейн канчаар, оолдарым, Кара-кыс база дээди өөредилге черинге кирип, эмчи болур күзелдиг... Амгы шагда ажытелдүн, аныяк өскеннің эртем сургуулче оруу ажык, делгем... Бистер аныяк чалыы чуртталгавысты бо хемге чурттап турган ызыгууртан байның хөлечии болуп эрттирдивис. Ынчалза-даа Совет чазактың, Коммунистиг партияның ачызында чурттаргавыс аас-кежиктиг, өөрүшкүлүг болган—деп, бир-ле үүвени сактып чугаалап орган.

Шынап-ла Маңмаа, Шарапай ашак кадайның аныяк үези өөрүшкү чок, кадыг берге аар чурттаргага эрткен.

Өлчейлиг-Хемге, маңаа ызыгууртан улуг бай чурттап чораан. Шарапай чайның изинде, кыштың соогунда ол черниң ховуларынга, даглларга байның чылгызын хавырып, малын малдап чорда, оон кадайы Маңмаа чер чырып, дан адып келири-биле дүннүң карангызы дүшкүжеге байның саанын саап, паштанып түреп чораан. Хөй ажылды кылза-даа хөлезининге чүнү-даа албайн, халас күштү үндүрүп чорааннар.

Олар ам танытынмас культурлуг чурттаргалыг совет хамаатылары колхозчулар болгулаан. Шаанда байлар бүгү байлаан бүрүнү-биле ажыглап чораан Өлчейлиг-Хемниң уинунда колхозчу суурлар чечектелген. Ээр-Хавактың ховуларында чоннуң демниг холдарының күжүнден тургустунган канал ында тарааларны, сиген шөлдерин суггарып турар.

Маңмаа кадай кезек ыыт чок олургаш, чугаалаан:

—Кижи тенек-ле чораан ам, бо бажыцны чаа алганывыстың дээрезинде, чайын изип келирге бажыңга олуруп шыдавас-тыр мен, самдар кара-даа болза багай өгнү бажың чапынга өөйткеш, изигни аңаа эрттирип алыр-дыр дээр чордум. Бажыңга чурттап өөрени бээрге хир-чам көре албас, чеди хонук ажыг чунар бажыңнавайн баарга, эьт-кеш кижип, мага-бот аартап кээр, а чунуп ааргa кижи амырай бээр-дир. Чаа амыдырал деп үүве бо-дур ийин.

—Клубка кандыг кино болурул оолдарым,—деп Шарапай айтырган.

—«Джамбул» деп кинону чарлап каан турду.

—Барып көөр бис бе, кадай?

—Бараалыңар че.

Шарапай биле Маңмаа кинолап чорупканнар, а Буян биле Мангыр кичээлин дапкырлаар дээш боттарының өрээлинче кире бергеннер.

Чаа амыдыралда кижилер ынчаар ажылдап, чурттап, өөренип, дыштанып турарлар.

Т. КЫЗЫЛ-ООЛ.

ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министерствозунда

Бо чылдың июль 29-та Кыдат Улус Республиканың девискээринин кырынга «ИЛ-12» деп совет пассажир самолётче 4 америк истребительдериң 21 совет хамаатыларны өлүрген болгаш самолётту үрээн дээрбечи халдаашкынынга удур удурланыышкынны медеглээн нотаны Совет Чазак Катышкан Штаттарның Чазаанга июль 31-де чоруткан деп совет парлалгага мооң мурнунда-ла дыннаткан.

Бо айтырыг талазы-биле харыы нотаны АКШ-тың Москвада Элчин черн АКШ-тың Чазааның даа-канын өзугаар ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министерствозунга август 1-де чоруткан. Мооң-биле холбаштыр ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министриниң Оралакчызы А. А. Громыко август 11-де АКШ-тың Элчини дээрги Ч. Боленни хүлээп алган болгаш аңаа мындыг уткалыг нотаны хүлээткен:

«Американың Катышкан Штаттарының Чазааның 1953 чылдың август 1-деги нотазын алганын бадыткавышаан, Совет Социалистиг Республикаларның Эвилелиниң Чазаа мооң адаанда үүлдерни медеглээри эргежок чугула деп санап тур.

Совет Чазактың июль 31-де нотазында дыннатканы ышкаш, бо чылдың июль 27-де Кыдат Улус Республиканың девискээринче шургуп кирген 4 америк истребительдер тус черниң шагы-биле 12 шак 28 минута турда (Москванын шагы-биле 6 шак 28 минута турда) кыдат девискээрниң кырынга Порт-Артурдан Владивостокче доктаатынган оруктап доктаамал ужудуушкунну кылып чораан «ИЛ—12» деп совет пассажир самолётту атакалаан болгаш ону дүжүр аткан. Чепсек чок совет пассажир самолёдунче америк истребительдериң халдаашкыны болза, совет пассажир самолёттарының элээн каш чылдарның мурнундан бээр-ле ужудуушкуннар чорудуп турары Порт-Артурдан Владивосток чедир ужар үүл шүгүмүнүн унуэрттип турар чер болур Хуадянь деп кыдат хоорай чоогунга кыдат-корей кызыгаардан 110 километр черге болган. Америк истребительдериң халдап келген үезинде совет самолёттуң координаттары—сонгу широтаның 43 градус 5 минута болгаш чөөн долготаның 127 градус 45 минута турган.

Америк истребительдериң совет самолётче халдаанының дугайында болгаш ол халдаашкынның түннелинде совет самолёттуң үрелип дүшкениниң дугайында дыннадыгны алган дораан, совет самолёттуң үрелип андарылганыга хамаарышкан байдалдарны истеп хынаары-биле ССРЭ-ниң Хамааты Агаар Флодунуң Кол Эргелелиниң тускай комиссиязын Хуадянь районунче чоруткан. Комиссия болза, өлген 15 пассажирлерниң сөөктерин болгаш экипажтың 6 кежигүннериниң сөөктерин, база буступ чуурулган самолёттуң бузундуларын тыпкан. Өлген 6 кижилерде оок болгаш бузунду балыглары бар, а самолёттуң тывылган чуурундуларында өөттүр аткан 19 үттер бар болганын комиссияның чорутканы истелге көрүскен. Оон аңгыда, совет пассажир самолётче америк истребительдериң халдаанының херечилери болган ол черниң кыдат чурттакчыларын комиссия айтырган, олар болза, Совет Чазактың июль 31-де нотазында тайбылбырлатынган фактыларны бүрүн бадыткааннар.

Бодунуң бо чылдың август 1-деги нотазында АКШ-тың Чазаа болза, июль 27-де тус черниң шагы-биле 12 шак 25 минута турда америк истребительдер «ИЛ-12» деп самолётче халдаашкын кылган деп миннип турар, ол болза, халдаашкынның үезиниң талазы-биле совет нотада көргүскен саннарга элээн чөөкшулаштыр дүгжүп турар. Ол халдаашкынның түннелинде «ИЛ-12» деп самолёт үрелип дүшкен дээн. Ынчалза-даа оон-биле кады, америк истребительдер «ИЛ-12» деп самолётту кыдат девискээрниң кырынга эвес, а Кореяның девискээриниң кырынга, Ялуцзян хемден барык 8 миль хире черге, координаттары—сонгу широтаның 41 градус 38 минута база чөөн долготаның 126 градус 55 минута болур пунктуга атакалаан деп АКШ-тың Чазаа медеглеп турар. Совет пассажир самолёдунче америк истребительдериң халдаашкыны херек кырында АКШ-тың Чазааның нотазында айыткан пунктуга эвес, а үстүнде айыткан сонгу широтаның 43 градус 5 минута болгаш чөөн долготаның 127 градус 45 минута координаттарлыг пунктуга, корей девискээрде Ялуцзян хемден 8 миль черде эвес, а кыдат девискээрде, нотада айыткан пунктудан сонгу-чөөн талаже 170 километр черде турар ол пунктуга болган деп ылап доктаатынган фактылар турда-ла ындыг медеглелди кылып турар.

Ынчангаш, АКШ-тың Чазааның нотазында совет пассажир самолёдунче америк истребительдериң халдаан үезин шын көргүзүп турар, ынчалза-даа халдаашкынның болган черин шын эвес айтып турар. Совет пассажир самолёдунче америк истребительдериң халдаан черинин талазы-биле АКШ-тың Чазаа будуушкунга кирген дээрзи тодаргайдыр.

Үстүнде айыткан үүлдерге холбаштыр Совет Чазак болза, «ИЛ-12» деп чепсек чок совет пассажир самолёдунче америк шериг самолёттарының дээрбечи халдаашкыны-биле холбаштыр июль 31-деги нотага медеглетинген шиитпирлиг удурланыышкынны бадыткап база ол кемниг үүлгедигниң талазы-биле буруулуг кижилерге шынгыы хемчег көргүзерин, а ол ышкаш америк шериг командылалдың талазындан моон соңгаар шак ындыг кем-буруулуг үүлгедиглерни болдурбазын негеп тур.

Моон-биле чергелештир, Совет Чазак болза, үстүнде айытынган 21 совет хамаатыларның өлгени-биле болгаш «ИЛ-12» деп самолёттуң үрелгени-биле холбаштыр Совет Эвилелинге чедирген когаралды АКШ-тың Чазааның төлеп бээрин негеп тур. Когаралдың хемчээлин бо нотага капсырылгада айыткан».

Совет хамаатыларның өлгенинин болгаш самолёттуң үрелгениниң түннелинде Совет Эвилелинге таварышкан когарал дээш 7.445.800 рубль азы 1.861.450 доллар хемчээлдиг төлевирни айтып турар нота капсырылгазын А. А. Громыко дээрги Ч. Боленге хүлээткен. Ол акша түңүнде моон адаанда үүлдерни киирген:

самолёттуң өлген пассажирлериниң болгаш экипаж кежигүннериниң өг-бүлелеринге харугда бээр дузаламчы—420 муң рубль;

өлген кижилерниң назы четпээн ургларынга болгаш чөнээн ада-пелеринге пенсиялар — 5,670 муң рубль;

өлген кижилерниң сөөктерин хөөржүдери-биле болгаш дажыглаары-биле холбашкан чарыгдалдар—315 муң рубль;

өлгеннериң хууда эт-хөренгизиниң өртээниң төлевири — 84 муң рубль;

«ИЛ-12» деп самолёттуң өртээ—956.800 рубль.

Үстүнде айытынган нотаны бодунуң Чазаанга дыннадырын дээрги Ч. Болен дыннаткан.

Аныяк культармейжи

Комсомолчу Тумат Санаа бо чылын Торгалыг чеди чыл школазының алдыгы клазын дооскаш, чайгы дыштанылгазының үезинде бодунуң төрээн колхозу Өзүрде «Совет Тиваның 5 чыл ою» көдээ ажыл-агый артелинге чедип келип, ында бижикти билбес болгаш биче билирлерни өөредиринге идепкейлиг ажылдап турар.

Комсомолчу Санаа колхозчу ажылышчилерни бижик билиглиг болдурар дээш улуг сагышты салып, оларның ортузунга бижик өөредилгезин хүн үргүлчү чорудуп, өөредилгениң материалдарын бөдүүн болгаш билдингир дылга тайылбырлап, кичээлдерни методика талазы-биле бедик деннелге эрттирип турар.

Аныяк культармейжи колхоз төвүнден 60 ажыг километр черде, Чалаатыда туруп турар 13 малчыннарны бижикке өөредип турар. Ол, бөлгүмнүң өөреникчилери-биле кичээлдерни ам ай ажыг үениң иштинде уламчылап келген. Эгезинде бөлгүмнүң дыннакчыларының иштинге бижикти билбес 6, биче билир 7 кижилер турган. Культармейжиниң организакчы эки ажылының түннелинде ам олар шупту үжүглелди саат чокка номчуур база белен текстилиг домактарны чазыг чок бижип шыдаар кылдыр өөренип алганнар.

Ылангыя чангыс үжүк безин танывас турган колхозчулар Серенчел, Сенденмаа, Күске олар ам солуннарны саат чокка номчуп, элээн бижип турар апарганнар. Бижикке өөреткени дээш олар боттарының культармейжизинге өөрүп четиргенин илередип турарлар.

Комсомолчу аныяк культармейжи оол Санаа үүгле бижик өөредилгезин башкылаары-биле кызыгаарлатынмайн, малчыннарның чагыткан солуннарын колхоз төвүнден ап алгаш, малчыннарга чедирип, оларга солун номчулгазын, беседаны үргүлчү кылып берип база комсомол организациязының аңаа берген даалгаларын чогуур өй-шаанда дыннангыры-биле күүседип турар.

М. ХЕМЕР-ООЛ.

М. Исаковский.

Албандан халашкан кызыгааржы

Албанындан халашкан
Аңыяк оол кызыгааржы
Сугну куткаш, хүндүлээрин
Шуут-ла менден диледи.
Арыг сугну кудуп алгаш,
Анаа дораан берген мен.
Амзап пактап — эвээш ижип,
Арнымдыва көргүледи.
Аян сөзүн шак-ла мынчаар:
Амыр менди тур сен бе?—дээн.
Аякта суу долбаставаан
Амдыы куткан хевээр болду.
Бажыңымда ажылым хөй,
Баштактанмайн көрүнерем,
«Байырлыг!»—деп чугаалааштын,
Баар уумче базыпкан мен.
Кыйыым орта оол-даа келгеш,
Кызырт кылдыр ёзулааштын:
«Болур болза, далашпанар,
Моортан база пактаптайн».
Кочал долу соок-караны
Холдарымдан ап алды.
«Чүзү боор ийик, пакта—дидим—
Чүгле дүрген пактавыт».
Токуладыр оол-даа пактааш,
Дорт-ла баарын далашты.
«Болур болза, кежик оруун
Борта менээ күзеңер!»
Чарлып тура, холу-биле
Ыяк кылдыр чүрээн тутту...
Солун сынныг экер оол деп
Чогум таптап туру мен.
Чүге-ле ийик билбес тур мен —
Бодум харын човадым.
Чүгле чангыс сөглээним бо:
«Болур, база пактаарың бе?»
Кызыгааржы оол сөзүмнү
Кызыгаар чок мактады...
Кудук суун ол ийи, бир шак
Кудуп ижип турган-даа боор.

Очулдурган М. Кенин-Лопсан.

Кыстың ыры

Ада-чуртум шерииндиве
Артык ынаам чоруп тура,
—Ажыл-ишке чоктатпа—деп
Аттанырда чагып сөглээн.
—Тайбын, ишти камгалаарны
Дадыккан кан шерии бол—деп,
Изиг, чылыг сеткилимни
Илергейлеп сөглеп каан мен.
Удатпаанда почта-биле
Улуг эвес чагаа келди.
—Багай эвес, кежээ дирттип,
Мактатым—деп бижээн болду.
—Колхозумга дүжүт ажаап,
Комбайнны башкарган—дээш,
Мени база шаннады деп
Мендим тудуп чагааладым.

Салчак ТАМБА.

ПАРЛАЛГА ТАРАДЫЛГАЗЫ

(Редакцияга чагаалардан)

Совет парлалга-биле масса чоннуң харылзаазын быжыглаар болгаш чоннуң ортузунга парлалганың ажык-дузазын тайылбырлап бээри почта дажыкчыларындан база-ла хамааржыр. Почтачы кижи бүрүзү боттарынга онаашкан хүлээлгезин ак-сеткилдиг күүседип, чоннуң мурнунга бараан болукчу болурун чамдык почтачылар эки билип турарлар.

Чөөн-Хемчик районнуң «Красный пахарь» колхозта **М. Сыгыр-ооллуң** бижип турары болза: Эш Анай-Хаакты чоокта чаа колхоз баштаар черден ол колхозтуң почта дажыкчызынга быжыглаан. Аныяк кыс бодунуң почтачы хүлээлгезин ак-сеткилдиг күүседип, чагыкчыларның мурнунга бараан болуп турар. Чоннуң чагыткан солуннарын, журналдарын үзүктел чок чедирип, ээлеринге боду-биле тарадып берип турар. Анай-Хаак почтачы болуп кирген хүнүнден эгелээш колхозта чагылганың тарадылга талазы-биле үзүктелиишкин болуп көрбээн.

К. Урангайның бижип турары болза: Улуг-Хем районнуң Калинин аттыг колхозта почта дажыкчызы эш Хирлигбей чоннуң солуннарын, журналдарын үзүктел чок чедирип берип турар. Бир неделяда үш катап Шагаан-Арыгдан барып ап турар болгаш бодунуң почтачы хүлээлгезин ак-сеткилдиг күүседип турары-биле чоннуң макталгазын чедип алган.

Чаа-Хөл районнуң «Победа» колхозта суму Советиниң депутады комсомолчу кыс эш Бавык бодунуң почтачы хүлээлгезин ак-сеткилдиг күүседип, чоннуң чагыткан солуннарын, журналдарын болгаш амы-хуунуң чагаа харылзааларын район төвүнден чогуур өй-шаанда чедип алгаш ээлеринге боду-биле чедирип берип турар. Бавыктың эки ажылының түннелинде ол колхозта чагыкчыларның саны хүн-бүрү өзүп турар.

Оон-биле чергелештир чагыткан солуннуң хууҫаазы төнген кижилерге тайылбыр массалыг ажылды чорудуп тургаш, чагылганы калбартып турар—деп **К. Чигден** бижип турар.

Чөөн-Хемчик районнуң «Октябрь 30 чыл ою» колхозтуң почта дажыкчызы коммунист эш Конзан-оол ол ажылынга 1951 чылдан бээр ажылдап келген. Бо аразында бодунга онаашкан хүлээлгезин ак-сеткилдиг күүседип, солуннарны, журналдарны район төвүнден неделяда 3 катап чедип ап, колхозтуң бригадаларычга, малчыннарынга тус-тус бажыңнарынга боду-биле чедирип берип турар.

Эш Конзан-оол үүгле почтачы хүлээлгези-биле кызыгаарлатынып турар эвес, харын кижи бүгүдези солуннуг болурунуң дугайында солуннуң ажык дузазын болгаш солуннарда парлатынган үүлдерни, партияның болгаш чазактың дыннадыгларын колхозчуларның ортузунга хүн-бүрү тайылбырлап берип турар — деп «Шыннын» корреспондентизи эш **Д. Сюрюн-оол** бижип турар.

Чамдык школаларның белеткели хожудаашкында

Таңды районга бо чылын школаларның четкизи улам алгыыр, чеди чылдың ийи школалары (Балгазынның база Хову-Аксының) ортумак школаларже шилчиир, ынчангаш 3 ортумак, 7 чеди чыл болгаш 11 эге школалар ажылдаар ужурлуг.

Район школаларының иштинден Бай-Хаактың орус ортумак, тыва чеди чыл школалары (директорлары Н. Михайлюк, Г. Кызыл-оол), Владимировканың база Сосновканын чеди чыл школалары (директорлары эштер Шевченко, Мешкова) болгаш Элегестиң эге школазы (эргелекчизи эш Макарова) өөредилге чылынга боттарының белеткелин бүрүнүбиле доозупканнар.

Оон-биле чергелештир чамдык школаларның белеткели улуу-биле хожудап турарын демдеглезе чогуур. Ылангыя Элегес чеди чыл школазында септелге ажылдары кончуг оожум чоруп турар. 7 суугунун үүгле эвээш кезии септетинген. Школаның шалазы, эжиктери болгаш сонга карактары будутунмаан. Башкылар чурттаар бажыңнар болгаш класстарның үүрмек дериг-херекселдери септелгээ шуут кирбээн. Элегес совхозта чеди чыл школазында (директору эш Манылов) байдал база шак ындыг.

Межегей көдээ Советте школалар септелгези хамыктың дорайтап турар. Ол көдээ Советтиң хамаарылгазында турар дөрт школаның чангызы-даа өөредилге чылының эгезинге белен болбаан. Ленин аттыг колхозта эге школаның (эргелекчизи эш Идам) белеткели мырынай шуут чорутунмаан. Ол ышкаш Доора-Хадын, Кара-Булун эге школаларның (эргелекчилери эштер Ганцева, Туревич) белеткели база пат.

Ол школаларның белеткели ындыг дүвүрээзинниг байдалда кирип турбужа, Межегей көдээ Советтиң даргазы эш Өпушпей кандыг-даа сагыш салбайн, тайбыны-биле олуруп турар. Эш Өпушпей школалар белеткелинче ада-ие хөй-ниитини калбаа-биле хаара тударының улуу, септелге ажылдарының акшаланды-рылгазын улуу-биле саададып, чайны өттүр сонгаарладып келген.

Үстүнде адатынган школаларның белеткелинче партия эге организациялары, колхозтар баштаар черлер чогуур өйүнде кичээнгей салган, ол чугула ажылдың темпизин дүргедедир талазы-биле организастыг хемчеглерни алган болза, мынча эвес шыкпарлы берген турар ийик.

Оон ынай район школаларының өөреникчилер ортузунга өөредилге номнарының, бижик херекселдериниң садыглаашкыны база амдыгаа чедир организастатынмаан. Чаа өөредилге чылынга школалар башкылары база-ла четпес белеткейип турарын демдеглээр херек. Олар ургларның өг-бүлезинге барбайн, ургларның боттары, ада-иелери-биле таныжылганың беседаларын чорутпайн, өөредилге-кижизидилгелиг, ылангыя класстан, школадан дашкаар ургулар-биле ажылдың баш бурунгааргы планнарын чогаадып кылырынче эгелеп кирбейн турарлар.

Районнуң чамдык школаларының белеткелинде хожуудаашкын район организацияларының, ылангыя райононуң сеткилин ам бичии-даа дөстүндүрер ужур турбас. Мынчангаш районнуң улус өөредилге килдизи (эргелекчизи Михайлюк) школалар белеткелин кыска хуусаада ыяавыла доостурар дээш эң шиитпирлиг хемчеглерни ап, башкыларның август чөвүлел хуралынга белеткелди хынамналыг чорудуп, оон организастыг бедик деннелге эрткен турарын хандырар ужурлуг.

С. ТУШКОВ.

Кызылдың № 2 школазында

1953—1954 өөредилге чылынга Кызылдың № 2 ортумак школазы элээн шапкын белеткелди чоруткан. Школаның бүгү өрээлдерин болгаш коридорларын бүрүн чугайлап дооскаш, школаның 3-кү болгаш 2-ги каттарының шалазын, соңгаларын эжиктерин дозулап дооскан.

Ынчалза-даа будук, дозу-биле облоно чедир хандырбаанындан адакы каңдының дозулаашкыны озалдап турар. Школага бо чылын эрткен чылдарга бодаарга оранчок хөй өөреникчилер өөренир: 8 класстар дөрт, 7, 9, 10 класстар ийи-ийи турар ужурлуг. Оон ынай физиканың болгаш химияның ийи тускай кабинеттерин тургузар деп турар.

Бар стол, сандай бүрүнү-биле септетинген болза-даа чаа немеп турар дөрт класстарның стол, сандайы болгаш самбыразы чок, ам садыл алыр деп турар. Школаның библиотеказы 1-ден 7 класстарның сан болгаш тыва дылдың чаа номнары-биле ам-даа чедир хандыртынмаан.

Интернатка бо чылын 276 өөреникчилерни күрүне хандырылгазынга алыр. Школаның 3-кү каңдын өөреникчилериниң чурттаар чери кылыр деп турар. Эрткен чылга бодаарга барык 100 ажыг кижи күрүне хандырылгазынга немей алдынар. Моон алгаш көөрге, орун, матрац болгаш идик-хеп аймаа дыка четпес болуп турар.

Школаның одалга системазының септелгези доозулган, одалгага хереглетинер 180 тонна хөмүр даштың 120 тонназы дүжүртүнген.

Школа башкы кадрлар-биле бүрүн хандыртынган, ынчалза-даа өөредилге эргелекчизи кым болуру билдинмес. Ам эрткен каш хонуктарда директорнуң хүлээлгезин күүседип турар эш Мокшина, интернат эргелекчизиниң хүлээлгезин күүседип турар Гриценко болгаш ажылагый эргелекчизи Тиденко олар күженишкинниг ажылдаары негетинип турар.

Д. САНГЫ-БАДРА.

Кызылдың № 2 ортумак школазының башкызы.

Өвүр районда культура-чырыдыышкын албан черлериниң ажылын экижидер

Өвүр районнуң культура-чырыдыышкын албан черлериниң ажылында сөөлгү үеде чамдык чедиишкиннер көстүп турар апарган. Район библиотеказының ажылы мурнукузундан көскүзү-биле экижээн: ном фондузу өзүп, номчукчуларның саны каш катап көвүдээн, библиотеканың номчукчулар-биле массалыг ажылы идепкейжээн.

Колхозчу суурларга улустуң боттывынгыр уран-чүүлүнүң көргүзүү чаа-ла идепкейжип, клубтарда, районда культура бажыңында массалыг бөлгүмнериниң саны көвүдеп, оларның киржикчилериниң чогаадыкчы мергежили өзүп, чоннуң мурнунга багай эвес программалыг концерттерни көргүзүп турар апарганнар. Ол дугайын бо чылын чоруткан боттывынгыр уран-чүүлдүң үшкү область көрүлдезинге районнуң элээн каш уран тывыкчылары эң баштай барып киришкеш, эки түннелдерни чедип ап, куду эвес черни эжелээш, өртектиг шаңналдарга четкени тодаргай херечилээн.

Ындыг болза-даа районда культура-чырыдыышкын албан черлериниң, ылангыя көдээ клубтарның, культура бажыңының, районда турум болгаш көжер кино точкаларының ажылының амгы деңнели чурттакчы чоннуң улам өзүп турар культуралыг негелделерин четче хандырып шыдавайн турар.

Чүл дизе, клубтар, культура бажыңының ажылдакчылары көдээ чоннуң ортузунга лекция, беседаларны ам-даа кончуг эвээш чорудуп турар, номчутунуп турар лекциялардың, беседаларның идеялыг деннели кончуг куду. Культура-чырыдыышкын ажылының шугуму-биле тургускан лекторлар бөлүүнүң ажылы сандаргай. Оон кежигүннериниң хөй кезии лектор хүлээлгезин шуут күүсетпейн турар. Чижээ, ол бөлүктүң кежигүннери эштер Ковенский, О. Байыр-оол, Базыр-оол олар чыл эгезинден бээр чангыс-даа лекция номчуваннар.

Совет уран-чүүлдүң эң чугулазы—кино-чуруктарның көргүзүү районга мынчага чедир экижилгени чедип шыдаваан. Район төвүнде турум кино үзүткелиишкинниг ажылдап турар. Киносеанстарны чамдык кежээлерде организастаза-даа, четче көргүстүнмес ийикпе чуруктарда кижилерни, мал-маганны, өске-даа чүүлдерни дедир баштандыр көргүзер таварылгалар ховар эвес. Көдээде колхозчу тараачыннарның ортузунда кино көргүзүү мурнукузу хевээр багай. Чамдык ырак сумуларга ай-айы-биле көргүстүнмейн турар.

Ам районда мал чемнериниң белеткели үргүлчүлеп, тараа ажаап алыышкыны кидин-не хайныышкынныы-биле чоруп турар. Колхозтарның ажыл-ишчилериниң хөй кезии шөлдерде. Ажыл-агый кампаниязының мындыг дүлүк үезинде культура-чырыдыышкын албан черлериниң ажылы бедик деннелге салдынган, оларның ажыл-чорудулгазы ол чугула кампанияларны чедиишкиннинг шиитпирлээринче бүрүнү-биле угланган, колхозчу тараачыннарны күжениишкиннинг күш-ажылче сорук киирип, мобилизастаан турар ужурлуг.

Ынчаарга колхозтарда көдээ клубтарның, билбиотекаларның база Хандагайты культура бажыңының ажылдакчылары шөлдерге барып, лекция, беседалар, ном, солуннар номчулгаларын, кино, концерт көргүзүглерин организастаарының, шөлдерге хана солуннары, агитхуудустар, көргүзүг, хүндүлел самбыраларын үндүрер, политиктиг ажыл чорудар талазы-биле партия эге организацияларынга, колхозтар баштаар черлерге практиктиг дуза көргүзериниң улуу, мынчага чедир шимээн чок олурбушаваннар.

Күскү шөл ажылдарының үезинде чорудар культура-массалыг, политит-кижизидилгелиг ажылдың планын чогаадып кылган чангыс-даа көдээ клуб районда амдыызында чок. Районда культура-чырыдыышкын инспектору эш Балчыырак аңаа дааскан ол чугула херекти харыысалга чок күүседип турар.

Районда культура-чырыдыышкын албан черлериниң ажылын партияның XIX съездизиниң шиитпирлеринде холбаштыр экижидер талазы-биле районнуң партия, совет организациялары эрткен үениң дургузунда чамдык хемчеглерни алырын ораладышкан. Культура-чырыдыышкын инспектору эш Балчыырактың илеткелин райкүүскомнуң хуралдарынга каш удаа ап, ажылда бар четпестерни дүрген узуткаарының арга, оруктарын айыткан эки шиитпирлерни үндүргүлээн турган.

Ынчалза-даа ол шиитпирлериниң күүселдезин райкүүском багай организастап келгени-биле районнуң культура-чырыдыышкын ажылында мынчага көскү экижилге чок. Районда культура-чырыдыышкын албан черлериниң ажылын партияның Өвүр райкому, ылангыя оон пропаганда болгаш агитация килдизи колдуунда-ла кыры-биле удуртуп, партийжи башкырылганы бербейн келгенин база демдеглээр херек.

Облкүүскомнуң культура эргелели бистин районда культура-чырыдыышкын албан черлериниң ажылчорудулгазынче хайгаарал салбайн, бодунуң төлээлерин үр үениң дургузунда чорутпайн, колдуунда-ла удуртулганың канцеляржы методу-биле кызыгаарлатынып келген.

Бистин районнуң культура-чырыдыышкын албан черлериниң, ылангыя Хандагайты культура бажыңының, көдээ клубтарның, көжер кинонуң ажыл-чорудулгазында улуг-улуг четпестериниң дугайында бижикчилериниң шүгүмчүлелдиг материалдары область солуннарының арыннарынга удаа-дараазы-биле үнүп келген турбуже, культура эргелели олардан канчап чогуур түңнел үндүрбейн, мынчага дөстүнчүп олурар чоор?..

Мынчангаш Өвүр районда культура-чырыдыышкын албан черлериниң ажылынче кичээнгейни салып, оларның ажыл-чорудулгазы партияның XIX съездизиниң төөгүлүг шиитпирлерин амыдыралга чедиишкиннинг күүседиринче бүрүн угланган, өвүржүлерниң өзүп турар культуралыг негелделерин чөп хандырарынга бараан болган турарын чедип алыры—районнуң партия, совет органнарының, областың культура эргелелиниң сонгаарлатынмас сорулгаларының бирээзи кылдыр саназа чогуур.

Д. ШАГДЫР.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң V сессиязының түннелдерин болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы эш Г. М. Маленковтуң чугаазын даштыкы чурттарда канчаар көрүп турары

КЫДАТ УЛУС РЕСПУБЛИКА

ПЕКИН. Август 10-да Кыдат Улус Республиканың төп солуннары ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Г. М. Маленковтуң чугаазының долу бижимелин бир дугаар арыннарында парлагылааннар. Август 11-де ол чугааны можулар солуннарынга парлап турган.

ШАНХАЙ. ССРЭ-ниң Дээди Совединиң V сессиязынга эш Г. М. Маленковтуң чугаазынга Шанхайның хөй-ниитизи канчаар-даа аажок улуг сонуургал-биле ужурашкан. Август 10-да Шанхайның чону Совет чазактың баштыңының чугаазын Пекин радиозунуң дамчыдылгазындан дыңнаан. Шанхайның радиостанциялары боттарының дамчыдылгаларын база-ла Г. М. Маленковтуң чугаазынга холбаштырып турар.

Август 11-де Шанхайның солуннары Г. М. Маленковтуң чугаазының бижимелин бир дугаар арыннарда улуг эгелерниң адаанга парлап турганнар.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң бешки сессиязының хүлээп алганы Күрүне бюджеди болза, Совет Эвилели тайбынның политиказын чорудуп турар дээрзиниң чаа бүзүредилгези болуп турар деп «Вэньхуэйбао» солун айыткан. Ол бюджетти солун «тайбының бюджеди» деп адап турар.

ПОЛЬША

ВАРШАВА. ССРЭ-ниң Дээди Совединиң бешки сессиязынга ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы эш Г. М. Маленковтуң чугаазынга Польша Улус Республиканың хөй-ниитизи канчаар-даа аажок улуг сонуургал-биле ужурашкан.

Польшаның катышкан ажылчын партиязының төп органы «Трибуна люду» солун «Тайбыңны камгалаарынга күүү-шыдал» деп эгелиг мурнуку үүлүнде мынча деп бижээн:

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң 5-ки сессиязынга ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Г. М. Маленковтуң чугаазы бүгү делегейге канчаар-даа аажок улуг сактыышкынны болдурган. Бир талазындан, улустар аразында харылзааларда дүшкүүрлүг байдалды кошкаадыры дээш демиселге тайбынга ынакшылдыг күштерниң чедип алган чедиишкиннери-биле болгаш. өске талазындан, агрессияның күштериниң тайбынга удур улам чаа провокациялары-биле характерлетинип турар амгы делегей байдалының үезинде эш Маленковтуң чугаазы болза, дайынның күштерин беьктээриниң херээнге чаа салыышкын болуп турар, ол чугаа улустар аразында харылзааларда дүшкүүрлүг чорукту кошкаадырынче орукту айтып турар болгаш оон-биле чергелештир демократтыг лагерьниң бажында, тайбынның камгалалында турар Советтериниң улуг чуртунуң күүзүнүң тодаргай херечизи болуп турар.

Совет Эвилели янзы-бүрү системаларның тайбың кады турарының туружунда быжыг болгаш өскерлиш чокка туруп турар. Эш Маленковтуң база катап демдеглээни ышкаш, бүгү маргылдаалыг айтырыглар, оон иштинде АҚШ биле Совет Эвилелиниң аразында бар турар маргылдаалыг айтырыглар сонуургалдыг чурттарның дугурушканынга үндезилээш, тайбың арга-биле шиитпирлетинип болур деп «Трибуна люду» солун бижээн.

Европада тайбынның эрге-ажыктарынга, Германияның кожаларының болгаш бүгү немец улустуң эрге-ажыктарынга дүүштүр Германияның айтырыын тайбың арга-биле шиитпирлээрин бистиң улус, өске улустар-биле бир дөмей, улуг ужурдузалыг деп көрүп турар деп солун бижээн.

ЧЕХОСЛОВАКИЯ

ПРАГА. ССРЭ-ниң Дээди Совединиң 5-ки сессиязынга ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Г. М. Маленковтуң чугаазын чехословак улус канчаар-даа аажок сонуургап турар.

ПРАГА. «Руде право», «Обрана лиду», «Млада фронта», «Свободне слово», «Лидова демократие» солуннар Г. М. Маленковтуң чугаазынга холбаштыр мурнуку үүлдер парлап, Совет чазактың ажылдарының ол чугаада кирген программазын үүлдүгүзүнүп турар.

«Бистиң улузувус Совет Эвилелинден үүгле тайбыны камгалаарынче бодунуң чүткүлдериниң деткимчезин көрүп турар эвес, харын совет кижилерниң аас-кежиктиг амыдыралындан ол аас-кежиктиг келир үенин тодаргай үлегерин ап, база Совет Эвилели-биле бузулбас акы-дунмалышкы чоруун биистиң улус ук сорулганы чедип алырының эң чугула чепсектериниң бирээзи дег кылдыр хаарыгаар оолгаш көрүнгүр камгалаар» деп «Руде право» солун бижээн.

РУМЫНИЯ

БУХАРЕСТ. ССРЭ-ниң Дээди Совединиң 5-ки сессиязынга ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы эш Г. М. Маленковтуң чугаазын Бухарестиниң бүгү солуннары парлап үндүргеннер.

БУХАРЕСТ. Август 11-де Бухарестиниң бүгү солуннары мурнуку үүлдерин ССРЭ-ниң Дээди Совединиң 5-ки сессиязынга база ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Г. М. Маленковтуң чугаазын холбаштырганнар. «Совет Эвилелиниң улуг тайбың сорулгалары» деп мурнуку үүлде «Скынтейя» солуннуң бижээни:

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң бешки сессиязы совет улуска-даа, ол ышкаш тайбыңга ынакшылдыг бүгү улустарга-даа төөгүлүг болуушкын болур, үүге дээрге аңаа чугаалажып көрдүнген айтырыглар, илеткелдер болгаш сессияның шиитпирлери делегей талазы-биле онза чугула ужур-дузалыг болуп турар.

Эш Г. М. Маленковтуң чугаазында делегей байдалының ханы анализи бердинген деп «Скынтейя» солун демдеглеп турар. Кореяның үрегдетинген ажыл-агыйын катап тургузарынга бир миллиард рубльди дөзевилээр деп Совет чазактың шиитпирин бүгү кижи төрелгетен улуг үүлдүгүзүнүүшкүн-биле көрген. Улус демократияның чурттары, оон иштинде бистиң чуртувус, корей улуска акыдунманың дузаламчызын көргүзер деп шиитпирлиин база илереткеннер деп солун бижээн.

БОЛГАРИЯ

СОФИЯ. ССРЭ-ниң Дээди Совединиң бешки сессиязының түннел хуралынга ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Г. М. Маленковтуң чугаазы болгар улустуң канчаар-даа аажок улуг сонуургалын хайыктырган деп Болгарияның телеграф агентилели дамчыткан.

Г. М. Маленковтуң чугаазын совет радио станциялары дамчыдып турда, ону Болгарияның муң-муң ажылчы чоннары дыңнааннар.

СОФИЯ. ССРЭ-ниң Дээди Совединиң сессиязынга ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Г. М. Маленковтуң чугаазын август 11-де бүгү болгар солуннар парлагылаан. «Работническо дело» солун Дээди Советтиң сессиязынга эш Г. М. Маленковтуң чугаазынга мурнуку үүлүн холбаштырган.

ССРЭ-ниң экономика талазы-биле чедиишкинниг хөгжүлдези бүгү делегейге төөгүлүг ужур-дузалыг болуп турар деп солун демдеглээн. Совет Эвилели-биле экономиктиг кады ажылдажылга улус-демократтыг күрүнелериң экономиктиг аргаларын дыка улгатырып, а ол ышкаш бүгү демократтыг лагерьге чоннуң амыдырал деннелин доктаамал бедидериниң политиказын эң дүрген темпилер-биле чорудар арганы берип турар деп солун бижээн.

ВЕНГРИЯ

БУДАПЕШТ. Август 9-та венгр солуннар ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы эш Г. М. Маленковтуң чугаазын парлагылаан.

«Тайбыңның тиилетирбес камгалакчызы» деп эгелиг мурнуку үүлде «Сабад неп» солуннуң бижээни:

Дээди Советтиң бешки сессиязы болза, совет чурттуң күүзүнүң, хөй националдыг Совет күрүнениң гранит дег быжыг баганазы —бодунуң улуг партиязын долгандыр совет улустуң бузулбас сырый катышканының тодаргай херечизи болган. Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының совет улусту баштап чорудуп орар оруу, улус демократиязының Европада болгаш Азияда чурттарының шилип алган оруу ажылчы чоннарның материалдыг болгаш культуралыг деннелин көдүреринің шын оруу болур дээрзин делегейниң улустары база катап бүзүреп көрүп шыдааннар. Тайбың херээнин Совет Эвилелинден артык күүлүг болгаш шынчы камгалакчызы чок дээрзинге делегейниң улустары база катап бүзүреп шыдааннар.

Совет Эвилели бодунуң коммунизм тургузуушкунунуң иштики политиказы-биле дүүштүр тайбыңның даштыкы политиказын чорударын чайгылыш чокка үргүлчүлеп турар, ол даштыкы политика хүндүткелди болгаш деткимчени үүгле демократияның болгаш социализмниң лагеринде эвес, харын өске-даа чурттарның чүс-чүс миллион улустарының аразындан ап турар деп «Сабад неп» айыткан.

Сонуургалдыг чуттарның бот-боттарының дугуржуушкунунуң дузазыбиле шиитпирлетинип болбас болгу дег ындыг маргылдаалыг болгаш шиитпирлетинмес айтырыглар амгы үеде чок деп бодалгада Совет Эвилелиниң чазаа быжыг туруп турар деп солун бижээн.

АЛБАНИЯ

ТИРАНА. Албанияның телеграф агентилелиниң дамчытканын өзугаар алырга, август 9-та дүыш сөөлүнде албани солуннар тускай үндүрүлгелер болуп үнген, аңаа ССРЭ-ниң Дээди Совединиң бешки сессиязынга ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы эш Г. М. Маленковтуң чугаазының бижимелдерин парлагылаан.

Г. М. Маленковтуң чугаазын Тирананың радиозу база дамчыткан.

ТИРАНА. Август 11-де албани солуннар боттарының мурнуку үүлдерин ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы эш Г. М.Маленковтуң чугаазынга холбаштыргылаан. Ол чугааны солуннар делегей талазы-биле канчаар-даа аажок улуг ужур-дузалыг документ деп көрүп турар.

Г. М. Маленковтуң чугаазында Коммунистиг партиянын болгаш Совет чазактың чөптүг болгаш шынныг политиказы тодаргай болгаш бүгү күштүг илеретинген деп «Зери и популлит» солун «Совет улустарының камгалап турар херээ тиилетирбес» деп мурнуку үүлүнде тайылбырлап турар. Эш Маленковтуң чугаазы болза, Совет Эвилелиниң доктаамал чорудуп турары, бот-боттарының аразынга дугуржулгаларның суурунга улустар аразының харылзаларын көгжүдеринче угланган тайбың политиказының чаа бадыткаашкыны болуп турар деп «Башкими» солун мурнуку үүлүнде бижип турар.

КОРЕЙ УЛУС-ДЕМОКРАТТЫГ РЕСПУБЛИКА

ПХЕНЬЯН. Корей Улус-Демократыг Республиканың улус ажылагыйын катап тургузарының талазыбиле Совет Эвилелиниң акы-дунманың дузаламчызынга холбаштыр август 10-да кежээ төп солуннарның далаштыг дугаарлары үнгүлээн. ССРЭ-ниң Дээди Совединиң 5-ки сессиязынга ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Г. М. Маленковтуң чугаазының корей улуска бир миллиард рубль хемчээлдиг дузаламчыны көргүзериниң дугайын чугаалап турар кезээн солуннарда парлаан.

МООЛ АРАТ РЕСПУБЛИКА

УЛАН-БАТОР. ССРЭ-ниң Дээди Совединиң 5-ки сессиязынга ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы эш Г. М. Маленковтуң чугаазының долу бижимелин «Унэн» солун парлаан. Г. М. Маленковтуң чугаазынга холбаштырган мурнуку үүлүнде солун болза, делегей байдалының талазы-биле ол чугаада бердинген анализтиң улуг чугуразын демдеглеп турар.

Совет Эвилелиниң чедиишкиннеринге сорук кирген улусчу Моолдуң ажылчы чоннары боттарының чуртунга социализм тургузуушкунунуң сорулгаларын чаа күжениишкин-биле боттандырарлар деп «Унэн» солун бижээн.

ГЕРМАН ДЕМОКРАТТЫГ РЕСПУБЛИКА

БЕРЛИН. ССРЭ-ниң Дээди Совединиң хуралының дугайында АДН агентилелиниң дыңнадыын Берлиниң демократтыг солуннары парлагылаан. ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы эш Г. М. Маленковтуң чугаазын ол дыңнадыгда тайылбырлап турар. «Нейес дейчланд» солун ол дыңнадыгның адаанда «Бүгү маргылдаалыг айтырыгларны тайбың арга-биле шиитпирлээри болдунар» деп эгени кылган.

Август 11-де «Нейес дейчланд» солун эш Маленковтуң чугаазының долу бижимелин парлааш, оон мурнунга мындыг киирилдени бижээн: «Маленковтуң чугаазын бүгү Германияда бүгү айтырыгларны база оон иштинде герман айтырыгны база шиитпирлээриниң оруунда улам ыңайгы базым кылдыр көрүп турар».

Чугаалажыышкыннарны чорудары-биле, база улустар аразының маргылдаалыг айтырыгларын, хамыктың мурнунда герман айтырыгны шиитпирлээри-биле улуг күрүнелериң чөвүлел хуралын чыылдырарынче орукту Г. М. Маленковтуң чугаазында айыткан деп Германияның либерал-демократтыг партиязының төп органы «Дер морген» солун редакцияның үүлүнде бижээн.

Дүшкүүрлүг чорукту кошкаадыры болгаш улустар аразында бүгү маргылдаалыг айтырыгларны тайбын арга-биле шиитпирлээри совет даштыкы политиканың кол принциби болуп турган болгаш ынчаар артар-даа деп солун демдеглээн.

АҚШ

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Бүгү улуг-хүн солуннары эш Маленковтуң Дээди Советтиң хуралынга чугаалаан чугаазынга улуг кичээнгейни салып, ылангыя водородтуг бомба талазыбиле АҚШ-тың монополиязының узуткатынганының дугайында үүлдү онза көрүп турарлар.

«Нью-Йорк таймс» солун эш Маленковтуң чугаазының даштыкы политика талазы-биле кезээн, база ол ышкаш ук чугааны тодаргай тайылбырлап турар бодунуң Москвада корреспондентизи Солсбериниң медеглелин парлап үндүрген. «Нью-Йорк таймс-даа», «Нью-Йорк геральд трибюн-даа» ук айтырыгның талазы-биле боттарының үүлдерин парлап үндүргүлээннер. Водородтуг бомба талазы-биле медеглелге конгресстиң чамдык кежигүннериниң болгаш эрге-дужаалдыг чамдык кижилериниң ишти чарлы бер чазып, хорадап-ажынып турарының дугайын солуннар база медеглээннер.

Водородтуг бомбаны бүдүрүп үндүрер талазы-биле АҚШ монополист болбайн турар дээр дугайында Г. М. Маленковтуң медеглелин парлавышаан, «Нью-Йорк таймс» солун иштики-даа, даштыкы-даа политика талазы-биле АҚШ-тың хөөнүн эде тургузарын сүмелеп турар бодунуң үүлүн бижип үндүрген. «Атомнуң чажыттарын үүгле бис билир бис дээр ындыг чугаа биске дыка үр туруп турган болгай, ынчангаш ам ол чугааны бистиң чурттуң политиказының удуртукчу принциви кылдыр көөрү кончуг айыылдыг-дыр»—деп, ук солун бижээн.

Водородтуг бомба дугайында Г. М. Маленковтуң медеглелин АҚШ-тың чамдык парлалга органнары болгаш политиктиг ажылдакчылары АҚШ-тың шериг программазын калбартырынга болгаш боо-чепсекти улам хөйнү бүдүрүп үндүреринге чылдак кылдыр ажыглаарын оралдажып турарлар.

Г. М. Маленковтуң медеглели АҚШ-ты ийи оруктуң кайы бирээзин шилип алырынче албадап турар деп «Вашингтон пост» солун бодунуң үүлүнге демдеглээн. Ук солуннуң сөзүн ёзугаар алырга, ол ийи оруктуң бирээзи болза, «хөй-хөй миллиард доллар» чарыгдалдыг болгаш «баш бурунгаар чугаалаар арга чок чаа-чаа бергелерни» АҚШ-тың экономиказынга салыр шериг программазын хүлээп алыры болуп турар. «Ырак болзажок,өске орук болза, бүгү-ле черлерге шынгыы хыналданы тургузуп тургаш, боо-чепсекти дүжүреринің ёзулуг-ла идегелдиг бүгү-делегей системазын тургузары болур. Бир эвес хүлээп алдынар болза, ындыг орук эки болбайнаан. Ынчалзажок, боо-чепсекти дүжүрер чорук болза, хоозун күжениишкиннерни үндүрүп тургаш, мынчага чедир кылып келген шынчы болур чорукка бодаарга, оон-даа артык шынчы чорукту негеп турар болгаш совет бодалды шын билип алыр дээш улам идепкейлиг оралдажыр чорукту негеп турар. Ынчангаш, чазак чери ам күрүнелериң баштыңнарының чөвүлел хуралын бедик деннелге организастап эртиреринге бодунуң удурланыышкынын эде көөрүндаа канчап билир»—деп, ук солун бижип турар.

ЛОНДОН. (СЭТА). Рейтер агентилелиниң корреспондентизиниң Вашингтондан дамчыдып турары болза, Дээди Советтиң хуралынга чугаалаан чугаазында Маленковтуң Японияга кыйгырыынга америк дипломаттыг бөлүктер улуг кичээнгейни салып турарлар. Маленковтуң чугаазының тускай очулгазын Вашингтонче дамчыткан дораан, Япониябиле Совет Эвилелиниң аразында ёзулуг харылзааларны тургузарынга моондак кадып турар дугайында Катышкан Штаттарны Маленковтуң буруу-шаап көргенин болгаш Ыраккы Чөөн-чүк талазы-биле оон бодалдарын кончуг кичээнгейлиг өөренип көрген.

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Г. М. Маленковтуң чугаазының талазыбиле боттарының хайгааракчыларының медеглелдерин болгаш боттарының үүлдерин хүндүсү солуннар парлавышаан турар.

Совет-иран харылзаалар дугайында

Совет Социалистиг Республикаларның болгаш Иранның аразында туруп турар найыралдыг харылзааларны быжыглаар сорулга-биле, санхөө, кызыгаар болгаш өске-даа үүлдер талазы-биле бүгү чөрүлдээлерни чок кылыр дээш, ийи чурттарның төлээлекчилериниң тургустунган холушкак совет-иран комиссияны Тегеранга чыылдырарын ийи таланың чазактары дугурушкан.

А. Я. Вышинскийниң, А. М. Барановскийниң болгаш К. В. Киселёвтуң Нью-Йоркта барганы

НЬЮ-ЙОРК. Кореяга тайбынчыдылганы тургусканы-биле чергелештир чыылдырып турар Кол Ассамблеяның 7-ги сессиязының үшкү кезээнге киржири-биле ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер министриниң бир дугаар оралакчызы, КНО-да ССРЭ-ниң доктаамал төлээлекчизи А. Я. Вышинский августуң 11-де Нью-Йоркта чеде берген.

Оон-биле кады УССР-ниң Ассамблеяда төлээлериниң баштыңы, УССР-ниң Даштыкы Херектер министри А. М. Барановский болгаш БССР-ниң төлээлериниң баштыны, БССР-ниң Даштыкы Херектер министри К. В. Киселёв олар база Нью-Йоркта чеде бергеннер.

(СЭТА).

„Шуманның планының“ киржикчилери чурттарның даштыкы херектер министрлериниң чөвүлел хуралы

БЕРЛИН. «Шуман планының» киржикчилери чурттар—Францияның, Италияның, Барыын Германияның, Бельгияның, Голландияның, Люксембургтуң даштыкы херектер министрлериниң чөвүлел хуралы август 7—8-те Баден-Баденге (Барыын Германияда) болуп эрткен.

Чөвүлел хуралдың хүн айтырыының кол үүлү болза, Сонгу-атлантиканың шериг блогунуң иштинге үндезилетинген турар «Европаның политиктиг ниитилежилгези» дээр ниитилежилгени тургузарының дугайында айтырыг болган.

Чөвүлел хурал кандыг-бир түннелдерге чедирбээн хире болган, база чөвүлел хуралдың доозулганының соонда Баден-Баденге парлатынган дыңнадыгда демдеглээни өзугаар алырга, даштыкы херектер министрлери «ындыг политиктиг ниитилежилгени тургузарының талазы-биле боттарының ажылын үргүлчүлээр деп база катап шиитпирлээннер». Ол «ниитилежилгеге» «хөмүр даштың болгаш каңның европа катыжыышкынын» (Шуманның планы) болгаш «Европаның камгалакчы ниитилежилгези» («Европа армиязы») дээр ниитилежилгени база киирер ужурлуг деп дыңнадыгда айтып турар.

Үстүнде айытынган чурттарның даштыкы херектер министрлериниң дараазындагы хуралы октябрьда Гаагага болур.

(СЭТА).

Кубада өлүрүкчү чоруктуң киткээни

Кубаның улусчу социалистиг партиязының бүгү делегейниң хөй-ниитизинге кыйгырыы

НЬЮ-ЙОРК. Диктатор Батистаның чуртта чорудуп турары ужурдуржок өлүрүкчү чоруунга холбаштыр Кубаның улусчу социалистиг партиязының чаа медеглелин август 6-да Пренса Континенталь агентилели дамчыткан. Сан-Ягода казармага тура-халыышкын организастаан, буржуаз оппозицияның (чазакты деткивес бөлүк—Ред.) чамдык төлээлекчилериниң чазакты дүжүрер дээн оралдажыышкыны буступ дүшкен соонда Батиста бүгү хамаатыларга удур араатанзыг кадыг хемчеглерни эгелээн деп медеглелде айтып турар. Эң ылангыя улусчу социалистиг партияга болгаш демократтыг бүгү шимчээшкинге ол кадыг хемчеглер онза күштүү-биле халдап турар деп медеглелде демдеглээн. Улусчу социалистиг партияның дыка хөй кежигүннерин, оон иштинде партияның удуртукчулары Антонио Перес, Роландо Эвиа, Бернандо Эрнандес болгаш Хосе Кабрера оларны тудуп хоругдаанының дугайын медеглелде дыңнаткан: «Оларны этеп-эрээдеп, араатанзыг ёзу-биле хилинчектээн болгаш олар ам берге байдалдыг болуп турарлар. Чүс-чүс хамаатыларны тудуп харугдаан, оларның аразында профэвилелдериниң удуртукчулары, оппозициялыг буржуаз партиялардың кежигүннери бар, олар шуптузу кара-бажында турар болгаш дашкаартан харылзаа чок болуп турар».

«Сант-Яго хоорайже кирген оруктарга дыка хөй кижилерни өлүрген, үстүнде айыткан казармаже халдаашкын кылган дээш оларны буруудадып турар. Оон-биле чергелештир ажылчыннарга удур хемчеглерни ап чорударынче, ажыл төлевирин кудуладырынче, ажылчыннарны массалыы-биле ажылындан үндүреринче чазак далажып турар...»

Кубаның улусчу социалистиг партиязы Кубаның ажылчын ангызыбиле база улузу-биле эп-сеткил катыжыышкынын илередиринче бүгү делегейниң хөй-ниитизин кыйгырып турар. «Батистаның чазааның болгаш америк империалистерниң ажыглап турары антидемократтыг черлик методтарын болгаш өлүрүкчү чоруун буруу шаап көөрүн бүгү профэвилелдерден, бүгү-ле демократтыг организациялардан, мурнакчы депшилгелиг бүгү ажылдакчылардан дилеп тур бис»,—деп резолюцияда чугаалап турар.

(СЭТА).

Француз чазактың демократтыг чурумга удур хоойлузу

ПАРИЖ. Парламентиниң Ланьельге тывысканы октябрь 1-ге чедир хуусаалыг «онза бүрүн эргелерингe» дүүштүр ажылдап кылган декреттерни Ланьельдиң чазаанның үүлзүнүп көргениниң дугайын август 8-те кежээки солуннар дыңнаткан.

Ол декреттер өзугаар, ылангыя күрүнениң албан-хаакчыттарының пенсия алыр талазы-биле назы-хар доктаадыышкынын категориядан хамаарыштыр 60 болгаш 65 харга чедир улгатырары; ажылдап болгу дег хостуг черлериң санын кызырып тургаш, албан-хаакчыттарның хөлезилениишкинин кызыгаарлаарын; 65 хардан куду назылыг, мурнунда фронтучу чораанларга болгаш дайынга киржип чораанларга дузаламчыны күш чок болдурарын; транспортка дыка хөй чиигелдерни күш чок болдурары; ашаа чок херээженнерге дузаламчыны улгатырарындан ойталаары; чуртталга бажыннарының хөлезинин 1957 чылга чедир чартык чыл санында-ла өстүрүп турары; күрүнениң бүдүрүлге, албан черлериниң хөй-хөй санныг «дузалакчы ажылчыннарын» ажылындан үндүрери болгаш өске-даа хемчеглерни ап чорудары көрдүнген.

(СЭТА).

Харыысалгалыг редактор О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

Күрстрахка амызын камгаладыры ажылчы чоннарның материалдыг байдалын быжыглаар сорулгалыг.

АМЫ КАМГАЛАЛЫНЫҢ КЕРЭЭЛЕРИН ЧАРЫҢАР!

Страхованиенің үзүктелиишкинин болдурбаңар.

Күрстрахтың инспекцияларынга азы агентилеринге барынар!

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Щетинкин кудумчуу, бажың 7 ТЕЛЕФОННАРЫ: Харыысалгалыг редакторнуң 3—62, харыысалгалыг редакторнуң орлакчызының, партийжи амыдырал, культура болгаш амыдырал киллистериниң — 3—88; харыысалгалыг секретарының 3—68, пропаганда болгаш агитация, уран-чүүл, көдээ ажылы-агый, үлетпүр болгаш транспорт, чагаа киллистериниң 4—98; иштики информация, бухгалтерияның — 3 — 65

ТС02119 Культура эргелелиниң типографиязы.